

A CRITICAL STUDY ON HOW JAINA EPISTEMOLOGY IS CONSTRUCTED IN A MORE DIALOGICAL MANNER IN RELATION TO THE COMPLEXITIES OF REALITY

යථාර්ථයේ සංකීර්ණතා සමඟ වඩාත් සංවාදාත්මකව ජෛන ඥානවිභාගය ගොඩනැගී
ඇති ආකාරය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

Niroshani, H.R.R.

Department of Philosophy, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya

Email: niroshaniruwani2001@gmail.com

සංක්ෂේපය

ජෛන දර්ශනය භාරතයේ බිහිවූ අවෛදික දර්ශන සම්ප්‍රදායක් ලෙසින් හඳුන්වන අතර බෞද්ධ දර්ශනය හැරුණු කොට ගැඹුරුතම විග්‍රහයක් ඥාන විභාගය සම්බන්ධව ඉදිරිපත් කොට තිබීමේ ගෞරවය හිමිවන්නේ ජෛන දර්ශනයටයි. ජෛන ආගම යනු ඉන්ද්‍රියාවේ සිට පැමිණි පුරාණ ආගමක් වන අතර එය විමුක්තිය හා සතුට සඳහා මාර්ගය භාවිත කරන නොවන සහ අත්හැරීමේ ජීවිතයක් ගත කිරීම බව උගන්වයි. එය හින්දු ආගම තුළ ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරයක් ලෙස 6 වන සියවසේ ආරම්භ විය. මොවුන්ගේ ඥාන විභාගය පිළිබඳ සලකා බැලීමේදී එය ප්‍රධාන වශයෙන් තර්ක ශාස්ත්‍රය, පාරභෞතික විද්‍යාව හා ආචාර විද්‍යාව සමඟ සම්මිශ්‍රව පවතින්නක් ලෙසින් ද දැක්විය හැකිය. මෙම පසුබිම තුළින්, ජෛන දර්ශනය යථාර්ථය, භාෂාව, පරිභෝගික අත්දැකීම් හා යුක්තිය අතර සම්බන්ධය සොයා බැලූ අතර සත්‍යය පිළිබඳ අඩන-සම්පූර්ණ සහ සම්පූර්ණ නොවන දැක්මක පෘථක්කරණය මගින් අනෙකුත් දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන් සමඟ සරසවි තර්කයක සහ සංවාදයක අතින් ගොඩනැගීය. එමඟින්, යථාර්ථයේ සංකීර්ණත්වය අල්ලා ගැනීමට ලිඛිත හා සජීවී සංවාදයක් ගොඩනැගුණු අතර දෘෂ්ටි-විශේෂයක් සත්‍යයට අයිති බව තහවුරු කිරීමේ ගැටළුවට ප්‍රාග්මතික, යුක්තිමය හා විවේචනාත්මක විසඳුමක් උදා කළේය. මෙම අධ්‍යයනය ගුණාත්මක විමර්ශනාත්මක පර්යේෂණයක් ලෙස ගොඩනැගුණේ. ජෛන ඥානවිභාගය සංකීර්ණ ඥාන සංකල්ප, නානාත්වය, සාපේක්ෂවීම, හා නයවාදය මගින් යථාර්ථය විවරණය කරන ආකාරය දර්ශනික අර්ථසම්පන්නත්වය හා සංවාදශීලීත්වය මත අධික්ෂේපණාත්මකව විග්‍රහ කිරීම මෙහි අරමුණයි. ඒ අනුව මෙකී ජෛන දාර්ශනික විග්‍රහයේ එන ඥාන විභාගය පිළිබඳ විග්‍රහය විමසා බැලීම මෙම ලිපියේ අරමුණ වේ.

මූලාශ්‍ර පද : යථාර්ථයේ සංකීර්ණතා, සංකීර්ණ ඥාන සංකල්ප, ජෛන ඥානවිභාගය

ABSTRACT

Jaina philosophy is recognized as a non-Vedic philosophical tradition that originated in India. Apart from Buddhism, it holds the distinction of presenting the most profound analysis of epistemology (the theory of knowledge). Jainism is an ancient religion from India that teaches a way of life based on non-violence and renunciation as the path to knowledge and happiness. It began in the 6th century BCE as a reform movement within Hinduism. When examining Jaina epistemology, it can be seen as an integration of logic, metaphysics, and ethics. Within this background, Jaina philosophy explored the relationship between reality, language, perception, and reasoning. It established a distinction between complete and partial perspectives of truth, thereby constructing a history of dialogue and debate with other philosophical traditions. Through this, Jain thinkers developed both written and oral dialogues aimed at grasping the complexity of reality, and they offered pragmatic, logical, and critical solutions to the problem of determining the nature of truth. This study is designed as a qualitative and analytical inquiry. It aims to critically examine how Jaina epistemology interprets the nature of reality through complex concepts of knowledge, plurality (anekāntavāda), relativity (syādvāda), and the doctrine of viewpoints (nayavāda), emphasizing its philosophical depth and dialogical character. Accordingly, this paper seeks to explore the epistemological framework within Jaina philosophical discourse.

KEYWORDS- *Complexity of reality, complex concept of knowledge, Jaina epistemology*

1. හැඳින්වීම

පෞරුෂ දර්ශනය භාරතයේ බිහි වූ අවෛදික දාර්ශනික සම්ප්‍රදායක් වන අතර ක්‍රි.පූ භයවන සියවසෙහි විර කාව්‍ය අවධිය තුළ බිහිවූවක් ලෙස සාමාන්‍ය පිළිගැනීමයි. ඓතිහාසික වශයෙන් පෞරුෂ දර්ශනය බෞද්ධ දර්ශනයට වඩා ඉපැරණි වූවක් ලෙසින් ම සැලකේ. මක්නිසාද බුදු දහමේ ප්‍රබුද්ධ අවස්ථාව වන විට පෞරුෂ ආගමික භාරතයේ අතිශය ජනප්‍රිය එකක්ව පැවැති බව ඓතිහාසික තොරතුරු හරහා පැහැදිලි වෙයි. වර්ධමාන් මහාවීර යනු පෞරුෂ ආගමේ නිර්මාතෘවරයාය. පෞරුෂ ආගමේ ඉගැන්වීම්වලට අනුව, දැනුම යනු එක් එක් පුද්ගලයාගේ ආත්මයේ අත්‍යවශ්‍ය ගුණාංගයයි. මේ අනුව පෞරුෂ ආගමේ ආගමික දර්ශනය තුළ වැදගත් වේ. මෙම අධ්‍යයනය පෞරුෂ ආගමේ සහ පෞරුෂ දර්ශනයේ ආගමික විද්‍යාව, සංජානනය, බුද්ධිය, ස්ථාවරයන්, නය සහ දෘෂ්ටිකෝණ සම්බන්ධයෙන් පවතින වෙනස් මතයකි. පෞරුෂ යන්නෙහි පදනමාර්ථය සලකා බැලීමේදී,

2. පෞරුෂ/ජින -ජය ගැනීමේ අර්ථය,/ආත්ම දමනයේ යෙදුන යන අදහස

ආත්ම දමනයෙන් යුතු පෞරුෂ ශාස්ත්‍රාචාරුන් හැඳින්වීම සඳහා ජින හෙවත් පෞරුෂ යන නාමයන් භාවිතා කොට ඇති අයුරු දැකගත හැකිය. එමෙන්ම තීර්ථංකර නමින් තවත් නාමයක්ද දැක ගත හැකි අතර තීර්ථ යනු තොටුපලයි. තීර්ථංකර යනු තොටුපොල කරවන්නා හෙවත්

තොටියාය, සංසාරය නමැති නද්දියෙන් එතෙර කරවන්නා වූ යන අර්ථය මෙමගින් දෙයි. ජෛන ශාස්තෘවරුන් ගණනින් විසි හතරක් වන අතර අවසන් ශාස්තෘවරයා වර්ධමාන මහා වීර නැතහොත් නිගණ්ඨනාථපුත්ත වේ. ජෛනයන් යනු සර්වඥ ජිනාවරුන්ගේ ඉගැන්වීම් විශ්වයේ සදාකාලික අත්‍යවශ්‍ය ස්වභාවයේ ප්‍රකාශනය බව සලකන අයයි. දැනට පවතින එකම ඉගැන්වීම වන්නේ මහාවීරගේ ඉගැන්වීම් වන අතර වත්මන් විශ්වීය යුගයේ අවසාන ජිනා වේ. ක්‍රි.ව 1 සියවසේදී ජෛන දර්ශනයේ මූලික නිකායන් දෙකක් දැකගත හැකිය. එනම්,

ශාශ්වත නිකායේ හා දිගම්බර නිකායේ දැඩිව මතවාදීමය වෙනසක් දැකගත නොහැකි වුවද දිගම්බර නිකාය දැඩි ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරන සමයක් දෘෂ්ටික පිරිසක් ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. අනෙක් පුද්ගලයන් කාලීන අවශ්‍යතාවයන් මත තම අදහස් සකසා ගෙන ඇත. ක්‍රි.පූ. පස් වන සියවසේදී පමණ ජෛනයන්ගේ ග්‍රන්ථ, ග්‍රන්ථාරූඪ කරනයේ නියැලී අතර ජෛනයන්ගේ භාෂාව අර්ථ මාගධී වී ඇත. භික්ෂූන් සහ කන්‍යා සොහොයුරියන් සුදු වස්ත්‍ර පැළඳිය යුතු බවට ශ්වේතාම්බර (සුදු-සිවුරු) නිකාය තර්ක කරන අතර දිගම්බර ("අභස පැළඳ එනම්, නිරුවතින්") සැබෑ භික්ෂුවක් (නමුත් භික්ෂුණියක් නොවේ) නිරුවත් විය යුතු යැයි කියා සිටින නිකාය. මෙම මතභේදය කාන්තා ශරීරයකින් ආත්මයකට විමුක්තිය (මෝක්ෂය) ලබා ගත හැකිද නැද්ද යන්න පිළිබඳ තවත් මතභේදයක් ඇති කළේය. අදටත් පවතින මෙම නිකායික බෙදීම විධිමත් හැඩයක් ගැනීමට බොහෝ විට කාලය ගත විය.

3. ඥාන විභාගය හා ජෛන දර්ශනය

ඥාන විභාගය නම් දඬුවමේ ස්වභාවය, විෂය පථය හා සාධාරණීකරණය, විශ්වාස අධ්‍යයනය කිරීමක් වෙයි. නැතහොත් දැනුම ලබා ගැනීමේ සත්‍ය විශ්වාස සේම ඒවා යුක්ති සහගත කරන්නේ කෙසේද යන්න එහිලා අධ්‍යයනය කරනු ලබයි එබැවින් එය මිනිස් දැනුමේ ආරම්භය ස්වභාවය හා සීමාවන් කෙරෙහිද විමසිලිමත් වනු ලබයි ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ එපිස්ටොමොලොජි/ epistemology හෙවත් theory of knowledge යන්නෙන් ඥාන විභාගය යන්න අරුත් දේ මෙය නිෂ්පන්න වී ඇත්තේ,

ග්‍රීක භාෂාවේ එපිස්ටිමි-දැනුම+ලොජියා- විමසුම

එපිස්ටොමොලොජි

එය පළමු වරට ස්කොට්ලන්ත ජාතිකයෙකු වූ ජේම්ස් ෆෙඩ්රික් ෆෙරියර් විසින් භාවිතයට ගෙන තිබේ. ඥානය විභාග කිරීම දර්ශනය ආරම්භක අවධියේ සිටම වැදගත් කර්තව්‍යක් ලෙස අගය කළ හැකිය. ඥානය නම් කවරේද?, මිනිසා දන්නේ කුමක්ද?, ඥානය සඳහා අවශ්‍ය කොන්දේසි මොනවාද? එහි ව්‍යුහාත්මක ස්වරූපය හා සීමාවන් කවරේ ද?... යනාදිය අතීතයේ පටන්ම විමසූ සහ විමසිලිමත් වූ ගැටලුන් ලෙස දැක්විය හැකිය. සැබවින්ම ඊට දිගු ඉතිහාසයක් පවතී. ග්‍රීක අවධියේ පටන් මේ දක්වා ආචාර ධර්ම, තර්ක ශාස්ත්‍රය, පාරභෞතික විද්‍යාව යන ක්ෂේත්‍ර අතරේ වැඩි වර්ධනය වූ ඊට මේ දක්වා වූ සෑම දාර්ශනිකයෙකුම මෙහි සංවර්ධනයට අඩු වැඩි වශයෙන් දායකත්වය ලබාදී ඇත. ඥාන විභාගයෙන් පරිබාහිර දර්ශනයක් නොපවතී.

කන්දේශොඩ විමලධර්ම හිමියන් විසින් රචනා කරන ලද භාරතීය දර්ශනයෙහි අන්තර්ගත පරිදි,

"ජේ රාගං ජානායි ජේ සච්චං ජානායි"

යමෙක් සත්‍යය දන්නේද හෙතෙම රාගය දනියි. යමෙක් රාගය දන්නේද හෙතෙම සත්‍යය දනියි.

කෙසේ වෙතත් ජෛන දර්ශනයට අනුව ඥානය පස්වැදෑරුම්ය. එනම්,

පළමු දැනුම වර්ග දෙක වක්‍ර දැනුම ලෙසත් ඉතිරි තුන සෘජු දැනුම ලෙසත් සැලකේ. ජීවයේ අත්‍යවශ්‍ය ස්වභාවය නම් සංජානනය සහ විවක්ෂණ දැනුම යන දෙකින්ම සෑදී ඇති විඤ්ඤාණයයි. ජෛන චින්තනයේ, සංජානනයේ අදියර හතරක් - නිරික්ෂණ, හඳුනා ගැනීමට කැමැත්ත, අධීක්ෂානය සහ හැඟීම - ආත්මීය සංජානනය (මතිඥාන), දැනුම වර්ග පහෙන් පළමුවැන්නයි. දෙවන වර්ගය වන ශ්‍රැතඥානය, ධර්ම ග්‍රන්ථ සහ සාමාන්‍ය තොරතුරු වලින් උපුටා ගන්නා ලද්දකි. ඒ දෙකම ඉන්ද්‍රියයන් විසින් සංජානනය කරන ලද බාහිර තත්වයන් මත පදනම් වූ සංජානනය මධ්‍යස්ථ වේ. මීට අමතරව, ක්ෂණික දැනුම වර්ග තුනක් ඇත - අවධි (අධි සංවේදී සංජානනය), මන:පර්යාය (අන් අයගේ සිතුවිලි කියවීම) සහ කේවල (සර්ව ඥානය). කේවල අනිවාර්යයෙන්ම කර්ම බාධාවන්ගෙන් නිදහස් වීම සහ ද්‍රව්‍යයට බැඳීමෙන් නොකැළැල් වූ ආත්මයේ පිරිසිදු ස්වරූපය පිළිබඳ සෘජු අත්දැකීමක් ඇත. නිදහස් වූ ජීවයක ප්‍රමුඛතම ගුණාංගය වන සර්වඥානා ඥානය එහි පාරිශුද්ධත්වයේ ලාංඡනයයි; මේ අනුව, තීර්තංකර වැනි විමුක්ති ආත්මයක්, සර්ව ඥානයේ හිමිකරු ලෙස හැඳින්වේ. කෙසේ වෙතත්, තීර්තංකරයෙකු වීමට යම් ආකාරයක කර්ම ඉරණමක් වර්ධනය කිරීම අවශ්‍ය වේ. මක්නිසාද ජෛනයන්ට සර්වඥානා දැනුමෙන් අඩු සියලු දැනුම දෝෂ සහිතය.

මහාවාර්ය දයා එදිරිසිංහ විසින් රචනා කරන ලද අවෛදික දර්ශනය හා ජෛන ඥානවිභාගය නමැති ග්‍රන්ථයේ දක්වා ඇති පරිදි ජෛනයන් හඳුන්වා දුන් ඥානයේ ප්‍රධානතම ප්‍රභේද දෙක වන්නේ පරෝක්ෂ හා අපරෝක්ෂ නමැති බෙදීමයි. ජෛන දාර්ශනිකයාට අනුව පරෝක්ෂ ඥානයට අයත් වන මති සහ ශ්‍රැති යන්න ඉන්ද්‍රිය මනසේ ඉපදෙන්නකි. අවධි මන:පර්යාය කේවල යන්න ප්‍රත්‍යක්ෂය මගින් නිෂ්පන්න වූවකි. මති යනුවෙන් සාමාන්‍යයෙන් සලකන්නේ ඉන්ද්‍රියන් මත පදනම්ව අප මනසින් ලබාගන්නා වූ ඥානය ලෙසින් සලකනු ලබයි. ශ්‍රැති වශයෙන් හඳුන්වනු ලබන්නේ සංකේත හා වචන භාවිතයෙන් ලබන ඥානයයි. අවධි යනු කාලය හා ඇතිත් පවතින දේ පිළිබඳ දැනගැනීමයි. එය ද්‍රව්‍යමය ඥානයක් ලෙසද සලකනු ලබයි. මන:පර්යාය යනු අන්අයගේ මනසේ පවතින දේ සියුම් ලෙස දැනගැනීමේ ඥානය බව කියැවෙයි. කේවල ඥානය ජෛන දර්ශනයේ ඉදිරිපත් කරනු ලබන උසස්ම ඥානය වශයෙන් සැලකේ. එය සර්වඥානා ඥානයකි. කෙසේ වෙතත් ජෛනයන්ගේ ඥානවිභාගයට අයත් ප්‍රධාන කොටස් කිහිපයක් දැකගත සාකච්ඡා කිරීමේදී .එනම්,

4. ස්‍යාද්වාදය

ස්‍යාද්වාදය ජෛන දාර්ශනිකයන්ගේ ප්‍රධානතම සිද්ධාන්තයක් ලෙස සඳහන් කළ හැකි අතර ස්‍යාද්වාදයේ අන්තර්ගත ප්‍රධානතම ලක්ෂණය වන්නේ එම ඥානය විය හැකි බවින් යුක්ත වීමයි. සෑම ප්‍රස්තුතයකම පවතින්නේ සිදුවිය හැකි ගුණයක් පමණමයි. ජෛන පාරභෞතික විද්‍යාවේ, සියලු විනිශ්චයන් කොන්දේසි සහිත වන අතර, යම් යම් තත්වයන්, තත්වයන් හෝ ඉන්ද්‍රියයන් තුළ පමණක් යහපත් බ යන වචනයෙන් ප්‍රකාශ වේ. ස්ථිරවම අපට සත්‍ය යැයි පිළිගත හැකි කිසිවෙකුත් නොමැත. නිරපේක්ෂත්වය පිළිබඳ න්‍යාය ජෛන දාර්ශනිකයන් විශ්වාස කළේ ලෝකයේ සෑම දෙයක්ම ව්‍යුහයෙන් සංකීර්ණ බවත් ඒ නිසා බොහෝ පැති ඇති

බවත්ය. සත්‍ය වූ දෙයකට නිෂ්පාදනය, විනාශය, ස්ථිර බව යන ලක්ෂණ තුනක් ඇත. ස්ථිර යැයි පෙනෙන සෑම වස්තුවක්ම නිෂ්පාදනයට හා විනාශයට වගකිව යුතුය. සෑම ආයතනයක්ම බොහෝ ගණනකින් එකකි.

එය එසේ වූ විට, යම් දෙයක් එහි එක් අංශයකින් පමණක් බැලීම සහ ඒ මගින් ලබාගත් ඒ දෙය පිළිබඳ දැනුම අවසාන බව තබා ගැනීම නුසුදුසු ය. ඊට පටහැනිව, එය නිසි ලෙස අල්ලා ගත හැකි වන පරිදි එහි බොහෝ හා විවිධ පැතිවලින් බැලිය යුතුය. සෑම වස්තුවකටම බහුවිධ අංග ඇත්තේය යන මෙම දෘෂ්ටිය බහුශ්‍රුත ධර්මය නම් වූ කාන්තවාද නම් වේ. යථාර්ථයට අනන්ත පැති ඇති අතර ඒවා සියල්ලම සාපේක්ෂ, කොන්දේසි සහිත වන අතර අප දන්නේ මෙම අංශවලින් සමහරක් පමණි. අපගේ විනිශ්චයන් බහු පාර්ශ්වීය යථාර්ථයේ විවිධ පැතිකඩ නියෝජනය කරන අතර අර්ධ සත්‍යයක් පමණක් ඉල්ලා සිටිය හැක. එබැවින් අපගේ සියලු විනිශ්චයන් අනිවාර්යයෙන්ම සාපේක්ෂ, කොන්දේසි සහිත සහ සීමිතය. රාධ ක්‍රිෂ්ණන්ගේ මතයට අනුව සෘද්ධාදයේ කොටස් දෘෂ්ටිකෝණ ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. මෙහි ප්‍රධාන කොටස් කිහිපයකි.

සෘද් අස්ති

මෙමගින් ද්‍රව්‍ය හෝ විශේෂ තිබේ යන දෘෂ්ටිකෝණය ගෙන හැර දක්වයි. ද්‍රව්‍ය, ස්ථානය, කාලය, ස්වභාවය යන කරුණු හතර පිළිබඳ දෘෂ්ටිකෝණ යොමු කරන විටෙක එය එසේ පවතින්නේ නම් එය එසේ පවතින තත්ත්වය මෙමගින් නිරූපණය කරයි. සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ.

සෘද් නස්ති

මෙහි නස්ති පදය යෙදී ඇත්තේ නොතිබේ හෙවත් නොපවතී යන අර්ථය ගෙනහැර දැක්වීම සඳහාය. සාපේක්ෂ වශයෙන් නොතිබේ.

සෘද් අස්තිනස්ති

මෙයින් යමක් පවතී හෝ නොපවතී යයි කිව හැකි බව හා කිව නොහැකි බව නිරූපණය කරනු ලබයි. සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ සහ නොතිබේ.

සෘද් අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් අභිධානය කළ නොහැක

සෘද් අස්ති අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ සහ අභිධානය කළ නොහැක

සෘද් නස්ති අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් නොතිබේ සහ අභිධානය කළ නොහැක

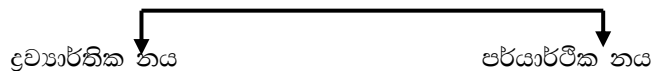
සෘද් අස්තිනස්ති අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ සහ නොතිබේ අභිධානය කළ නොහැක

මෙම සත් වැදෑරුම් විනිශ්චයේ වැදගත්කම නම් ඕනෑම දෙයක් සම්බන්ධයෙන් අපගේ දැනුම සාපේක්ෂ වීමයි. සෑම දෙයක්ම පවතින්නේ තමන්ගේම ද්‍රව්‍යය, අවකාශය, කාලය සහ ස්වරූපය යන දෘෂ්ටි කෝණයෙන් වන අතර එය අන්‍යයන්ගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් ද්‍රව්‍ය, අවකාශය, කාලය සහ ස්වරූපය අනුව නොපවතී.

5. අනේකාන්තවාදය

පෞරාණිකයන් විසින් සියල්ල අනේකාන්තවාදය හෙවත් න+ඒකාන්ත වශයෙන් දක්වා ඇත. ඥාන විභාගමය වශයෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ මෙම අනේකාන්තවාදය පෞරාණිකයන්ගේ ඥාන විභාගමය ඉගැන්වීම්වල සියුම් බව මනාව වටහා ගැනීමට උපකාරී වනු ලබයි. පෞරාණිකයන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ අනේකාන්තවාදය එවකට සංශයවාදීන් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ ප්‍රතිවාදයක් ලෙස ගැනේ. අනේකාන්තවාදය පෞරාණිකයන්ට සමකාලීනව ආජීවක දර්ශනයේ ද පැවති බව කියැවෙයි. පෞරාණික අනේකාන්තවාදයට අනුව ද්‍රව්‍ය තුළ අනාත්මය ලක්ෂණ

දැකීමක් ලෙස මෙය දැක්විය හැකිය. එමෙන්ම නය වර්ග පිළිබඳ තවත් විග්‍රහයක් දැක ගත හැකිය.,

නය ප්‍රධාන කොටස් හතක් පවතින බව මහාවාර්ය දයා ඵදිරිසිංහ.,අවෛදික දර්ශනය හා ජෛන ඥානවිභාගය නමැති ග්‍රන්ථයේ සඳහන් කොට ඇත. ඊට අනුව,

- නෛගමනය
- සංග්‍රහනය
- ව්‍යවහාරනය
- සෘජුනය
- ශබ්දනය
- සමාධිරූපනය
- ඒවංභුතනය

කිසියම් ක්‍රියා පිළිවෙලක් මුළුල්ලේම දැකගත හැකි අරමුණ නෛගම නය වේ.උදාහරණ ලෙස මිනිසෙක් වතුර අදියි..රෙදි පෙගෙන්නට දමයි.මේ ක්‍රියා පද්ධතිය මුළුල්ලේම දැක ගැනීමට හැක්කේ රෙදිසේදීම නමැති ක්‍රියාවයි. එය නෛගමනය ලෙස හඳුන්වයි. සංග්‍රහනය ක්‍රියාවක සාමාන්‍ය ලක්ෂණ සලකා බලයි.ව්‍යවහාරනය ආනුභවික ඥානය පදනම් කර ගනියි. සෘජුනය ඒ මොහොතට පමණක් ම පවත්නා දේ සත්‍ය ලෙස පිළිගනී ශබ්දනය වචනයන්ගෙන් කෙරෙන දේ පද සහ ඒවායේ අර්ථ අතර පවතින සාපේක්ෂ සම්බන්ධතාවය පිළිගනී. සමහර විචාරක අදහස් වලට අනුව ජෛන දර්ශනයේ දක්වා ඇති පරිදි මිනිස් ඥාණය සාපේක්ෂය. එමෙන්ම සීමා සහිතය.එම නිසාම ඒවා පිළිබඳව අපගේ විනිශ්චයන්ද එවැනිම ස්වරූපයක් ගනුයේ නිරායාසයෙනි. අන්ධ මිනිසුන් සහ අලියෙක් අනේකාන්තවාද සහ ස්‍යාද්වාද යන ජෛන සංකල්ප බොහෝ විට අන්ධ මිනිසුන් සහ අලියෙකුගේ උපමාවෙන් පැහැදිලි කෙරේ. සත්‍යයේ බහුවිධ ස්වභාවය පැහැදිලි කිරීමට ජෛන කතුවරුන් විසින් පහත උපමාව (සහ එහි බොහෝ ප්‍රභේද) භාවිතා කරයි:

අලියා නම් අමුතු සතෙකු නගරයට ගෙන ආ බව අන්ධ මිනිසුන් පිරිසකට ආරංචි විය, නමුත් ඔවුන් කිසිවෙකු එහි හැඩය සහ ස්වරූපය නොදැන සිටියහ. කුතුහලය නිසා, අපි එය ස්පර්ශයෙන් පරීක්ෂා කර දැනගත යුතුයි. එයින් අපට හැකියාව ඇත.” එබැවින් ඔවුන් එය සෙවූ අතර, එය සොයාගත් විට ඔවුන් ඒ ගැන සොයා බැලූහ. පළමු පුද්ගලයාගේ , කඳට අත තැබූ විට, “මෙය කාණු බටයක් වැනිය. ”අත කතට වැදුන තවත් කෙනෙකුට එය විදුලි පංකාවක් සේ පෙනුනි. කකුල මත අත තිබූ තවත් අයෙක් පැවසුවේ, අලියාගේ හැඩය කණුවක් වැනි බව මට පෙනේ” ඔහුගේ පිටට අත තැබූ තැනැත්තා පැවසුවේ “ඇත්ත වශයෙන්ම, මේ ඇතා සිංහාසනයක් වැනිය” යනුවෙන් ඔහු පැවසුවේ, ඔවුන්ගෙන් කිසිවෙකු අයාලේ ගොස් නැති බව ඔහු පැවසූ විටය ඇතා පිළිබඳ සැබෑ විස්තරය කෙසේ වෙතත්, අලියාගේ සැබෑ පෙනුම තේරුම් ගැනීමට ඔවුන්ට නොහැකි විය.

ජෛන දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය ඓතිහාසිකව පැවැති භාරතීය ඥානවාදීය සම්ප්‍රදායන් අතර විශිෂ්ට ස්ථානයක් ගන්නා සංකීර්ණ දාර්ශනික දෘෂ්ටියක් ලෙස දක්නට ලැබේ. එය බහුසත්වය, සවාචධානශීලී දැනුම, සාපේක්ෂ වස්තු සත්‍යත්වය, සහ සංවාදශීලී වාද පද්ධතියක් මත ඉදිරිපත් වේ. ජෛන ඥානවිභාගය යථාර්ථය සම්පූර්ණයෙන්ම එකම ආකෘතියකින් අධ්‍යයනය කළ නොහැකි බව පෙන්වයි. අන්‍ය දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන්ගේ සම්පූර්ණවාදී, ඒකසත්‍යවාදී හා

ඒකසංකල්ප පද්ධතිවලට විරුද්ධව ජෛන දර්ශනය පිළිබඳ ප්‍රධාන මූලික සංකල්පය වන්නේ යථාර්ථය බහුකෝණීය බවයි. මෙම ඥාතීය මතය සප්තභංගී නමින් හැඳින්වෙන සය වශයෙන් සත්‍ය පිළිබඳ ප්‍රකාශන ක්‍රමය, නයවාදය ලෙස සැලකෙන යථාර්ථය සසඳන විෂය පත්‍ර විග්‍රහ ක්‍රමය, සහ අනේකාන්තවාදය (බැනඩ්‍රෙෆ්ට්) ලෙස හැඳින්වෙන බහුසත්ව සත්‍ය දෘෂ්ටිය මත සකස් වී ඇත. මෙම දැක්ම යථාර්ථය විචිත්‍ර හා බහුමානක බව නිශ්චිත කරමින්, සෑම කරුණක් පිළිබඳ ද සමානව හුදකලාව ප්‍රකාශ කිරීමට නොහැකි බව පෙන්වයි. ජෛන දර්ශනය වෙනස් ඥාන මාර්ගයන් හඳුන්වා දෙයි. ප්‍රතික්ෂ දැනුම, අනුමාන දැනුම, අගමානුගත දැනුම, සහ අව්‍යක්ත දැනුම ලෙස විවිධ මාර්ගයන් මගින් සත්‍යය සොයාගැනීමේ හැකියාව පිළිගනී. මේ අභ්‍යන්තර කාණ්ඩීකරණය ප්‍රමාණවාදයේ ව්‍යාප්තියක් ලෙස සලකන අතර, එය න්‍යාය-වාදය, බෞද්ධ මධ්‍යම මාර්ග දර්ශනය, සහ වෛශේෂික පද්ධතිය සමඟ සංවාදවල නිරත වූහ.

ඉතිහාසයෙන්ම භාරතීය දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන් ද්විත්වවාදී, අද්වෛතවාදී හෝ නිරාත්මවාදී සිතියම්වලින් යථාර්ථය පරීක්ෂා කළේය. ඒ අතර ජෛනවාදය සත්‍යය හා යථාර්ථය පිළිබඳ නවතම විවරණයක් ඉදිරිපත් කරමින්, යම් ප්‍රකාශනයක් සම්පූර්ණයෙන්ම නිවැරදි හෝ සම්පූර්ණයෙන්ම වැරදි බව ප්‍රකාශ නොකරයි. මෙය දාර්ශනික සංවාද සංස්කෘතියට ඇති ප්‍රබල දායකත්වයක් ලෙස සැලකිය යුතුය. අනෙකාන්තවාදය මගින් සත්‍යය සම්පූර්ණයෙන් බහුකෝණීය බව පෙන්වයි. එහි අදහස වන්නේ කිසිදු සත්‍යයක් අනිවාර්යයෙන්ම එකම මානයකින් පමණක් අවබෝධ කළ නොහැකි බවයි. ජෛන දෘෂ්ටිය අනුව කෙනෙකුට සත්‍යය පිළිබඳ යම් කොටසක් අත්විඳීමට හැකි වුවත්, ඒ අත්දැකීම සම්පූර්ණ සත්‍යය නොවෙයි. සෑම භාවයක් සම්බන්ධවම දේශ-කාල, සම්බන්ධතා හා සත්‍ය-අසත්‍ය වන පුළුල් සංකීර්ණතා පවතින බැවින්, එකම නිශ්චිත කියමනක් නොමැත. මෙය සම්ප්‍රදායික රැබව-පාට්‍ය-නොයෙක් දාර්ශනික පද්ධතිවලට විරුද්ධව සපිරි-ආකෘතික සත්‍යක් නොසෙවීම සහ බහුඥානයට, විවෘත විවාදයට, සහ සංවාද-නිරත දැනුමකට පදනමක් සැපයීය.

සප්තභංගී යථාර්ථය සය විවිධ චේතනාවන් මගින් අවබෝධ වන බව පෙන්වයි. ඒවා වන්නේ ඇති විය හැක, නැති විය හැක, එක කාලයක්හි හා තැනක ඇති, තවත් තැනක නැත, විස්තර කිරීමට නොහැක, සහ ඒවායේ සංයෝගිත රූප. මේ සංකල්පය සම්බන්ධයෙන් එක් ප්‍රකාශනයකින් සත්‍යය සම්පූර්ණයෙන්ම අවබෝධ කළ නොහැකි බව ආරක්ෂා කරයි. යථාර්ථය සලකා බැලීමේ නානා කෝණ පෙන්වයි. එය තාර්කික සංකල්පනාවක් ලෙස, යම් ප්‍රකාශනයක් හෝ කථනයක් අර්ථවත් වන්නේ එය සලකා බැලෙන දෘෂ්ටි කෝණය මත පමණක් බව පෙන්වයි. මෙය භාෂාව, සංකේත, හා සිතාගැනීමේ ලක්ෂණ ක්‍රියාත්මක වීම පිළිබඳ ද ප්‍රබල දැක්මකි. මෙම පද්ධතිය පෙන්වන්නේ දැනුම දෘෂ්ටි-වශී, සම්පර්ක-වශී, සහ කාලන්තර-වශී බවයි. එමෙන්ම මනුෂ්‍ය චේතනාවේ සීමා හඳුන්වා දෙයි. ප්‍රමාණවාදය තුළ න්‍යායත්මකව පෙන්වන අනුමාන, ප්‍රතික්ෂ සහ ශබ්ද-සම්ප්‍රදාන මාර්ගයන්ගෙන් වෙනස්ව, ජෛන දර්ශනය දැනුම සටහනක්, පිළිවෙලක්, සහ ගැලපෙන වෙලාවකින් විචාරණය කරයි. මෙහි සැලකිය යුතු දෙයක් වන්නේ ජෛන ඥාන විභාගය තනි සත්‍යයකටම ප්‍රමුඛත්වය දක්වීම නොවී, සත්‍යය පිළිබඳ විවෘත වාදයක හා සමාජ-නෛතික ප්‍රතිඵලයකට ද අදාළ වීමයි. සම්ප්‍රදායික දාර්ශනිකව ව්‍යවස්ථාගත සංකල්පනයට වඩා, එය සාමය, අනුකම්පාව, සහ නොවීර්ය ප්‍රතිපත්තියට සෘජු සම්බන්ධතාවය. එමගින් යථාර්ථය සම්බන්ධ ප්‍රබල මනෝවෘත්තීය හා සමාජීය ආකෘතියක් ද ඉදිරිපත් වේ.

බෞද්ධ හා න්‍යාය-වාදය සම්ප්‍රදාන් සමඟ සංවාදක ලෙස ජෛනවාදය දුර්වල ලෙස පෙනුනත්, එහි මූලික අවධිවලින් බහුකෝණී සත්‍ය විග්‍රහයක සංකල්පයක් මතු කළේය. ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්පාදයට සමාන වශයෙන් සම්බන්ධතා, කාලික භාවය, සහ පිළිවෙල මත යථාර්ථය හඳුන්වමින්, කිසිදු භාවයක සමාන නොවන වශයෙන් පවතින බව පෙන්වයි. මේ න්‍යායාත්මක පසුබිම මගින් පෙන්වන්නේ ජෛන දර්ශනය යථාර්ථය සම්බන්ධයෙන් සරල අර්ථකථනයක් නොවී, සංකීර්ණ හා සංවාදශීලී පද්ධතියක් බවයි. එය තර්කයෙන් පමණක් නොවී, භාවනාවත්, අධ්‍යාත්මික

අත්දැකීම්වත්, තනි න්‍යායෙක හුදකලා බවට නැගෙනුවත්, බහුදුර්වලයන් එක්කරගන්නා ඒකාබද්ධ දෘෂ්ටියක් ලෙස ලෝක දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන්ට ප්‍රභල දායකත්වයක් ලබාදී ඇත. මෙහි සාරාංශය වන්නේ, ජෛන ඥානවිභාගය යථාර්ථයේ සංකීර්ණත්වය පිළිබඳ ගැඹුරු අදහස් පදනම් කරගනිමින්, සම්පූර්ණ සත්‍ය සොයාගැනීමේ උත්සාහය පිළිබඳ මනුෂ්‍යයාගේ සීමාවද පිළිගනිමින්, අවකාශ, කාල, සම්බන්ධතා හා දෘෂ්ටි භේදයන් ගණනයට ගනිමින්, අන්‍ය මතයන් සමඟ ගරු සහිත සංවාදයක නිරත වන දැනුම්මය සංස්කෘතියක් ඉදිරිපත් කිරීමයි.

6. නිගමනය

ජෛන ඥානවිද්‍යාව දැනුම පිළිබඳ කතිකාව සැලකිය යුතු ලෙස පොහොසත් කරන නවීන සහ ඇතුළත් රාමුවක් ඉදිරිපත් කරයි. සත්‍යය සම්පූර්ණයෙන්ම අල්ලා ගැනීමට එක් අත්දැකීමක් හෝ දෘෂ්ටි කෝණයක් පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බවයි. අන්ධ මිනිසුන්ගේ අත්විඳීමෙන් එක් අයෙකුට අලියා පිළිබඳ ග්‍රාහ්‍යය ලැබෙන්නේ එහි කොටසකට පමණක් සම්බන්ධ වීමෙන්ය. එකාලක සියලු දත්ත එකතු නොකිරීම නිසා, ඔවුන්ගේ ප්‍රකාශන සත්‍යයෙහි කොටසක් පමණක් නියෝජනය කරන නමුත් සම්පූර්ණයෙන්ම සත්‍ය නොවේ. ඒ අනුව, ජෛන ඥානවිභාගය පෙන්වා දෙන්නේ සත්‍යය ගැඹුරු බහුස්තරීය ව්‍යුහයක් බවත් එය බහු දෘෂ්ටි කෝණයන් මගින් පමණක් අවබෝධ කළ හැකි බවත්ය. මෙහිදී එකම ප්‍රකාශයකින් සම්පූර්ණ යථාර්ථය අර්ථකථනය කිරීමට උත්සාහ කිරීම දාර්ශනික අන්ධකාරයකි. ඒ වෙනුවට, තවත් පුද්ගලයන්ගේ අත්විඳීම් හා දෘෂ්ටි කෝණ සඳහා විරිත් හඳවනක් ඇතිවීම විමර්ශනාත්මක ශිල්පයෙකුගේ අත්‍යවශ්‍ය ගුණයකි. ජෛන දර්ශනයේ අන්තෝක්තාවාදී ව්‍යුහය මේ මගින් විවේචනාත්මක සංවාදය පිළිබඳ බලවත් මඟපෙන්වීමක් සපයයි.හිමිකම් සහිත විනිශ්චයකාරීත්වයෙන් වුව ද, මෙම විවරණය සම්පූර්ණ සත්‍යයක් ලෙස පෙන්වීමට ජෛන දාර්ශනිකයන් කැමති නොවති. ඒ වෙනුවට, "මේ තත්ත්වයන් යටතේ, මේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් සත්‍ය විය හැක" යන සාර්ථක න්‍යාය ලෝකයෙහි ගැඹුරු සංකීර්ණ වස්තුවල සාපේක්ෂ බව මනාව උදාන කරයි.

එබැවින්, ජෛන ඥානවිභාගය මගින් දැනුම කල්පනාකාරී, බහුමානී, අභිප්‍රේත හා සංවාදාත්මක ක්‍රියාවලියක් ලෙස පෙන්වා දෙයි. දැනුම සම්පූර්ණ, කල්පනා රහිත, නිරපේක්ෂ අයිතියක් ලෙස නොව, හැමවිටම අවකාශික, කාලික, පරිසර සහ මනෝභාවික කොන්දේසි මත රඳාපවතින සත්‍ය ප්‍රවේසයකි. ජෛන අන්තෝක්තාවාදය හා ස්වාද්වාදය අද දිනත් විශේෂ වැදගත්කමක් ගනී. පශ්චාත්-ආධුනික දාර්ශනික සංවාදය තුළ ද මේ අදහස් සමාජීය සත්‍යය, දේශපාලනික ප්‍රකාශන, මාධ්‍ය-ආශ්‍රිත සත්‍ය ගොඩනැගීම, විවිධ සංස්කෘතික දේශන හා විද්‍යාත්මක සංකල්ප අර්ථකථනය කිරීමේදී උචිත අදිරුකයක් සපයයි.සත්‍යයේ සාපේක්ෂතාව සහ බහුවිධතාව වැලඳ ගැනීමෙන්, ජෛන දර්ශනය අවබෝධය සඳහා අඛණ්ඩ සහ විවෘත මතභේදයක් යුත් ගවේෂණයක් වන අතර එහි අන්තෝක්තාවාද, ස්වාද්වාද සහ නයවාද යන මූලධර්ම සාමූහිකව බහුවිධ දෘෂ්ටිකෝණයන් සලකා බැලීමේ වැදගත්කම සහ දැනුමේ සන්දර්භීය ස්වභාවය ඉස්මතු කරයි. මෙම ප්‍රවේශය බුද්ධිය පෝෂණය කරනවා පමණක් නොව, යථාර්ථයේ සංකීර්ණතා සමඟ වඩාත් සංවාදාත්මකව ජෛන ඥානවිද්‍යාව විවිධාකාර හා අන්තර් සම්බන්ධිත ලෝකයක දැනුමේ සංකීර්ණතා සැරිසැරීමට වටිනාකාවයක් බව අනාවරණය කරයි.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

Bhattacharyya, N. N. (1980). Basic Jaina epistemology. *Journal of Indian Philosophy*, 8(2),101–114.

<https://www.jstor.org/stable/1400179>

Britannica. (n.d.). Jainism: Summary. *Encyclopaedia Britannica*.

<https://www.britannica.com/summary/Jainism>

Edirisinghe, M. (n.d.). Daya Avidika Darshanaya ha Jaina Gnana Vibhagaya [Avidika philosophy and Jain epistemology]. (In Sinhala).

Kandegoda Vimaladhamma Thero. (n.d.). Indiyaanu Darshanaya [Indian Philosophy]. (In Sinhala).

Soni, J. (2020). Jaina philosophy. Stanford Encyclopedia of Philosophy.

<https://plato.stanford.edu/entries/jaina-philosophy/>

Wikipedia contributors. (2023, February 13). History of Jainism. Wikipedia, The Free Encyclopedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Jainism

THE IMPACT OF RELIGIOUS CONFLICTS IN SRI LANKA FROM 2009 TO 2019 DURING THE POST-WAR DECADE ON BUILDING PEACE IN THE COUNTRY

2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ ලංකාවේ ඇති වූ ආගමික ගැටුම්
ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමට ඇති කරන ලද බලපෑම

^{*1}Madhubhashani, Udeshika, J.L.A. & ²Subasinghe, Wasantha. & ³Herath, Oshadhi

¹Corruption Prevention officer, Commission to Investigate Bribery and Corruption

²Department of Sociology, University of Kelaniya

³Department of Philosophy, University of Kelaniya

^{*1}Corresponding Author Email jayasekaraus@gmail.com

ABSTRACT

This article examines the impact of religiously motivated incidents and communal clashes on peacebuilding efforts in Sri Lanka between 2009 and 2019. Although the civil war officially ended in 2009, the post-war decade witnessed a rise in religious tensions, particularly targeting Muslim and Christian minorities. Key incidents such as the Aluthgama riots (2014), Digana violence (2018), and the Easter Sunday attacks (2019) illustrate how unresolved religious and ethnic grievances continue to shape societal dynamics. The main objective of this study is to identify how religiously motivated violence has influenced post-war reconciliation and interfaith relations, and to assess the contribution of religious and political actors in either aggravating or mitigating these tensions. This study revealed the background factors of these clashes, the role of religious and political actors towards these attacks, and the broader implications for national reconciliation. Methodologically, the research adopts a qualitative approach, integrating both primary and secondary data sources. Primary data were collected through key informant interviews with religious leaders, community representatives, and policymakers, while secondary data included academic literature, reports, and media analyses. The study employed the case study method and content analysis to examine patterns, narratives, and socio-political contexts of selected incidents.

KEY WORDS: Peacebuilding, Post-war, Reconciliation, Religious Tension

සංක්ෂේපය

මෙම පර්යේෂණය 2009 සහ 2019 අතර ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන් කෙරෙහි ආගමික වශයෙන් අභිප්‍රේරිත සිදුවීම් සහ වාර්ගික ගැටුම්වල බලපෑම පරීක්ෂා කරයි. සිවිල් යුද්ධය නිල වශයෙන් 2009 දී අවසන් වුවද, පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ ආගමික ආතතීන් ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබුණි, විශේෂයෙන් මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි සුළු ජාතීන් ඉලක්ක කර ගනිමින්, අලුත්ගම කෝලාහල (2014), දිගන ප්‍රචණ්ඩකාරී සිදුවීම් (2018) සහ පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාර (2019) වැනි ප්‍රධාන සිදුවීම් මගින් නොවිසඳුණු ආගමික සහ වාර්ගික දුක්ගැන්වීම් සමාජ ගතිකත්වය හැඩගස්වන ආකාරය නිරූපණය කෙරේ. මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ ආගමික වශයෙන් අභිප්‍රේරිත ප්‍රචණ්ඩත්වය පශ්චාත් යුධ සංහිදියාවට සහ අන්තර් ආගමික සබඳතාවලට බලපා ඇති ආකාරය හඳුනා ගැනීම සහ මෙම ආතතීන් උග්‍ර කිරීම හෝ අවම කිරීම සඳහා ආගමික සහ දේශපාලන ක්‍රියාකාරීන්ගේ දායකත්වය තක්සේරු කිරීමයි. මෙම අධ්‍යයනය ගැටුම්වලට බලපාන පසුබිම් සාධක, ආගමික සහ දේශපාලන ක්‍රියාකාරීන්ගේ භූමිකාව සහ ජාතික සංහිදියාව සඳහා පුළුල් ඇඟවුම් ගවේෂණය කරයි. ක්‍රමවේදීය වශයෙන්, පර්යේෂණය ප්‍රාථමික සහ ද්විතීයික දත්ත මූලාශ්‍ර දෙකම ඒකාබද්ධ කරමින් ගුණාත්මක ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කරයි. ආගමික නායකයින්, ප්‍රජා නියෝජිතයින් සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් සමඟ ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන්ගේ සම්මුඛ සාකච්ඡා හරහා ප්‍රාථමික දත්ත රැස් කරන ලද අතර, ද්විතීයික දත්තවලට අධ්‍යයන සාහිත්‍යය, වාර්තා සහ මාධ්‍ය විශ්ලේෂණ ඇතුළත් විය. තෝරාගත් සිදුවීම්වල රටා, ආබාහන සහ සමාජ-දේශපාලනික සන්දර්භයන් පරීක්ෂා කිරීම සඳහා අධ්‍යයනය සිද්ධි අධ්‍යයන ක්‍රමය සහ අන්තර්ගත විශ්ලේෂණය භාවිතා කළේය. මෙම සිදුවීම් පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවේ විශ්වාසය ගොඩනැගීම, සහජීවනය සහ තිරසාර සාමයට බලපා ඇති ආකාරය තේරුම් ගැනීමට මෙම පර්යේෂණය උත්සාහ දරා ඇත.

මූලික පද : සාමය ගොඩනැංවීම, පශ්චාත් යුධ සමය, සංහිදියාව, ආගමික ආතතිය

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ දශක තුනකට ආසන්න සිවිල් යුද්ධයේ අවසානය 2009, ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයේ තීරණාත්මක සන්ධිස්ථානයක් සනිටුහන් කළේය. කෙසේ වෙතත්, 2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය ශ්‍රී ලංකාව තුළ සාමය ගොඩනැංවීම සඳහා වන අභියෝගවලින් පිරී ඇත. ඒ අතර, ආගමික ආතතීන් දිගුකාලීන සංහිදියාවට සහ සමාජ සහජීවනයට සැලකිය යුතු බාධකයක් ලෙස මතු වී තිබේ. පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ, විශේෂයෙන්ම මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි ප්‍රජාවන් ඉලක්ක කරගත් ආගමික වශයෙන් මෙහෙයවන ලද ගැටුම් ශ්‍රී ලංකාව තුළ සිදු විය (Haniffa, 2015).

ආගමික විවිධත්වයෙන් කැපී පෙනෙන රටක් වන ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමේ ප්‍රයත්නයන්ට අන්තර් ආගමික අන්තවාදය සැලකිය යුතු අභියෝගයක් එල්ල කර ඇත. අන්තවාදී මතවාදයන්ගේ අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වය බොහෝ විට ආගමික ප්‍රජාවන් අතර ආතතීන්ට හේතු වී ඇති අතර, සමගිය සහ තිරසාර සාමය වර්ධනය කිරීමේ උත්සාහයන් අඩපණ කිරීම මෙහිදී සිදු

වේ. ආගමික කණ්ඩායම් තුළ සිටින අන්තවාදී කොටස් රට තුළ බෙදීම වර්ධනය කිරීම සිදු කරන අතරම රට තුළ ප්‍රචණ්ඩත්වය වර්ධනය සඳහා අගමික ඉගැන්වීම් අතර ඇති වෙනස්කම් උපයෝගී කර ගනිමින් සමාජ හා දේශපාලන අස්ථාවරත්වයක් රට තුළ ඇති කරයි (Herath, 2015).

ඉතිහාසයේ සිට පැවතගෙන ආ ගැටළු, දුක්ගැනවිලි, සමාජ ආර්ථික අසමානතාවයන් සහ දේශපාලනික ක්‍රියාකාරකම් එකිනෙක ඡේදනය වන පරිසරයන් තුළ අන්තවාදය වර්ධනය වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ, පශ්චාත් යුධ සමයේ සිවිල් යුද්ධයට සහ ආගමික මූලධර්මවාදයේ නැගීමට හේතු වූ ජනවාර්ගික හා ආගමික ආතතීන් අවිශ්වාසයේ සහ සතුරුකමේ වර්ධනයට දායක වී ඇත. නිදසුනක් වශයෙන්, 2019 පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාර මගින් සමාජ සහජීවනය සහ ජාතික ආරක්ෂාව කෙරෙහි අන්තර් ආගමික අන්තවාදයේ විනාශකාරී බලපෑම දැක්විය හැකිය. (Amarasinghe, 2020; Subasinghe, 2016).

එපමණක් නොව, අන්තර්-ආගමික අන්තවාදය බොහෝ විට සංහිදියා ක්‍රියාවලීන් අඩපණ කිරීමෙන් සාමය ගොඩනැගීමට බාධා කරයි. මැදිහත්කරුවන් ලෙස ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාව ඇති ආගමික නායකයින්ට අන්තවාදී අදහස් සමඟ පෙළ ගැසුණු විට මෙය ප්‍රජාවන් අතර විශ්වාසය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට බාධා කරන අතර සහයෝගී සාමය ගොඩනැගීමේ මූලපිරීම් වලට ප්‍රතිරෝධය වර්ධනය කරයි (Deegalle, 2014).

අන්තර් ආගමික අන්තවාදය ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා ආගමික අධ්‍යාපනය, ආගමික සාකච්ඡා සහ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රතිසංස්කරණ සමඟ සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන් ඒකාබද්ධ කරන බහුපාර්ශ්වීය ප්‍රවේශයක් අවශ්‍ය වේ. ආගම් හරහා අන්තවාදයට එරෙහිව සටන් කිරීම අරමුණු කරගත් වැඩසටහන්හි ඇති වටිනාකම් අවධාරණය කළ යුතු අතර, එකමුතුකම සහ අන්‍යෝන්‍ය ගෞරවය පිළිබඳ හැඟීමක් සෑම දෙනා තුළම ඇති කළ යුතුය. මෙම සන්දර්භය තුළ ආගමික නායකයින්ට තීරණාත්මක කාර්යභාරයක් ඉටු කළ හැකි බැවින්, ඔවුන්ට මධ්‍යස්ථව ක්‍රියාකරමින් සිටින්නේ අනුගාමිකයින් සාමකාමී සහජීවනය කරා මෙහෙයවිය හැකිය (Liyanage, 2018).

එනමුත් බොදු බල සේනා (BBS) වැනි කණ්ඩායම් මෙම කාලය තුළ ප්‍රමුඛත්වය ලබා ගත් අතර, සිංහල බෞද්ධ ජාතිකවාදය ප්‍රවර්ධනය කරමින් අන්තර් ආගමික ගැටුම් වර්ධනය කිරීමට දායක විය. 2014 දී අලුත්ගම කෝලාහල සහ 2018 දී දිගන නොසන්සුන්තාව වැනි සිදුවීම්, ඉන්පසු 2019 දී පාස්කු ඉරිදා බෝම්බ ප්‍රහාර, ආගමික සහජීවනයට විශාල ලෙස බලපෑම් ඇති කළේය. මෙම සිදුවීම් සාමය ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලීන්ට ද බලපෑම් ඇති කරන ලදී. 2009 සහ 2019 අතර ආගමික ගැටුම් සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට, විශේෂයෙන් විශ්වාසය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම, අන්තර් ආගමික සංවාදය සහ ජාතික සමගිය කෙරෙහි බලපා ඇති ආකාරය පරීක්ෂා කිරීමෙන් මෙම පරතරය පිරවීම පර්යේෂණයේ අරමුණයි.

පර්යේෂණ ගැටළුව

2009 දී රට තුළ පැවති ජනවාර්ගික ගැටුම යුධමය වශයෙන් අවසන් වුවද සමාජය තුළ ඇති වූ ව්‍යුහාත්මක ප්‍රචණ්ඩත්වය පශ්චාත් යුධ සමයේදී වරින් වර රට තුළ ඉස්මතු වී ඇත. මෙම සිදුවීම්වලින් පෙනී යන්නේ රටේ පශ්චාත් යුධ සමය තුළ සාමය ගොඩනැගීමේ මූලපිරීම්, ආගමික මත ඉවසීම සහ අන්තර් ආගමික විශ්වාසය ප්‍රමාණවත් ලෙස වර්ධනය කර නොමැති බවයි. බොහෝ සංහිදියා උත්සාහයන්, ගැටුමේ ජනවාර්ගික මානයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කර ඇති අතර, සමාජ සහජීවනයට තර්ජනයක් වන වර්ධනය වන ආගමික ධූර්වීකරණය බොහෝ දුරට

නොසලකා හැර ඇත. මෙම පශ්චාත් යුධ සමයේ ආගමික ගැටුම් ශ්‍රී ලංකාවේ සංහිදියාව සහ ජාතික ඒකාබද්ධතාවයේ ඉලක්ක කෙරෙහි බලපා ඇති ආකාරය පිළිබඳ පුළුල් ශාස්ත්‍රීය විශ්ලේෂණයක් නොමැතිකම පවතී. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ පශ්චාත් යුධ සමයේදී සාමය ගොඩනැගීමට මුලපිරීමේ ගැටුමේ ආගමික මානය බොහෝ දුරට නොසලකා හැර ඇති අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සංහිදියාව සහ ජාතික ඒකාබද්ධතාවයට හානි කරන අන්තර්-ආගමික ආතතීන් අඛණ්ඩව පැවතීම යන ගැටලුව මෙම පර්යේෂණය මගින් ආමන්ත්‍රණය කරයි.

පර්යේෂණ අරමුණ

මෙම පර්යේෂණයේ මූලික අරමුණ වන්නේ 2009 සහ 2019 අතර ආගමික වශයෙන් පෙළඹවූ සිදුවීම් සහ ගැටුම් පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට බලපා ඇති ආකාරය පරීක්ෂා කිරීමයි. එමෙන්ම මෙහිදී තවදුරටත් අන්තර් ආගමික සබඳතා, ප්‍රජාවන් අතර විශ්වාසය ගොඩනැගීම සහ ජාතික සංහිදියාවේ සමස්ත ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි ඒවායේ බලපෑම කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කෙරේ.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ද්විතීයික සහ ප්‍රාථමික දත්ත භාවිත කරමින් පර්යේෂණය සිදු කරන ලදී. මෙහිදී සිද්ධි අධ්‍යයන ක්‍රමය යටතේ කේන්ද්‍රීය පුද්ගල සම්මුඛ සාකච්ඡා ඇසුරින් ගුණාත්මක පර්යේෂණයක් කරන ලදී. එසේම සන්දර්භ විග්‍රහයේදී පුවත්පත් වාර්තා, ලේඛනාගාර සහ සිවිල් සමාජ ප්‍රකාශනවල ලේඛන විශ්ලේෂණය, ආගමික නායකයින්, සාමය ගොඩනැගීමේ වෘත්තිකයන්, ප්‍රජා නායකයින් සහ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයින් සමඟ ප්‍රධාන තොරතුරු සපයන්නන්ගේ සම්මුඛ සාකච්ඡා වේ. ආගමික ප්‍රවණත්වයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රදේශවලින් (උදා: අලුත්ගම) ප්‍රතිවාර දක්වන්නන් තෝරා ගැනීම සඳහා අරමුණු සහිත නියැදීම භාවිතා කරන ලදී. සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන් කෙරෙහි ආගමික සිදුවීම්වල බලපෑමට අදාළ ගැටුම් සහ ආබාහන හඳුනා ගැනීමට තේමාත්මක විශ්ලේෂණය භාවිතා කරන ලද අතර කැමැත්ත, රහස්‍යභාවය සහ සංස්කෘතික සංවේදීතාව ඇතුළු සදාචාරාත්මක සලකා බැලීම් පර්යේෂණ ක්‍රියාවලිය පුරාම තහවුරු කෙරුණි.

මෙහි අධ්‍යයන නියැදිය තෝරාගෙන ඇත්තේ ගැල්වුන් ත්‍රිකෝණයට අනුව ය. මේ අනුව, දත්ත රැස් කිරීම සඳහා සමාජයේ විවිධ මට්ටම්වල පුද්ගලයින් භාවිතා කිරීම. බිම් මට්ටමේ 10 ගම්වැසියන්, පසුව මධ්‍යම මට්ටමේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, ආගමික සමිති සහ පුණ්‍ය සංවිධානවල නියැලී සිටින පුද්ගලයින් 5 දෙනෙකු, ඉහළ මට්ටමේ හමුදා, පොලිස් සහ ආගමික නායකයින් වන පුද්ගලයින් 5 දෙනෙකු වේ. මෙම අධ්‍යයනය සඳහා ඉලක්කගත ජනගහනයට ශ්‍රී ලංකාව පුරා ආගමික හා සාමය ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම්වල නියැලී සිටින පුද්ගලයින් ඇතුළත් වේ. මෙයට හමුදා නිලධාරීන්, පොලිස් නිලධාරීන්, ආගමික නායකයින්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සේවකයින්, ආගමික සමාජවල සාමාජිකයින්, පුණ්‍ය සංවිධාන සහ ප්‍රජා මුලපිරීම්වල ක්‍රියාකාරීව නියැලී සිටින ගම්වැසියන් ඇතුළත් වේ. විවිධ පරාසයක සහභාගිවන්නන් ඉලක්ක කර ගනිමින්, ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ සමාජ මට්ටම්වල සාමය ගොඩනැගීමේ උත්සාහයන්ට ආගමික සිතුවලි සහ භාවිතයන් බලපාන ආකාරය පිළිබඳ පුළුල් දැක්මක් ග්‍රහණය කර ගැනීම අධ්‍යයනයේ අරමුණයි.

2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය තුළ ලංකාවේ ඇති වූ ආගමික ගැටුම්

වසර තිහක් පුරාවට ලංකාව තුළ පැවති සිවිල් යුද්ධය නිල වශයෙන් 2009 දී අවසන් වුවද, යුද්ධය අවසන් වී වසර දහයක කාලයක් 2009 සහ 2019 අතර කාලය තුළ එනම් පශ්චාත් යුධ දශකය සලකා බැලූ විට පෙනී යන්නේ එම කාලය තුළ රට තුළ ආගමික ගැටුම් වාර්ගික හා ආගමික ප්‍රජාවන් අතර විශේෂයෙන්ම සිංහල බෞද්ධයන් සහ සුළුතර මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි කණ්ඩායම් අතර ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබෙන බවයි. තවද යුද්ධය අවසන් වීමෙන් පසු, බොදු බල සේනා (BBS) වැනි ජාතිකවාදී බෞද්ධ කණ්ඩායම් මතු වූ අතර, බුද්ධාගම සහ සිංහල සංස්කෘතිය තර්ජනයට ලක්ව ඇති බවට අදහස ප්‍රවර්ධනය කළේය. මෙය විශේෂයෙන් මුස්ලිම්වරුන් සහ ක්‍රිස්තියානීන් කෙරෙහි අසත්‍ය කතා, අනියත භියක් හා සැකයක් මෙන්ම සහ සමාජ ආතතීන් වැඩි කිරීමට හේතු විය. (දර්ශා නගරයේ ගම්වාසීන් සමඟ පවත්වන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡාවක්, 2025).

එම කාලය (2009–2019) ඇතුළත සිදු වූ ප්‍රධාන ආගමික ගැටුම් සහ සිදුවීම් අතර,

- මද්‍රසාවට එරෙහිව විරෝධතාව (2012 මැයි 25): බෞද්ධ භික්ෂූන් වහන්සේලා කිහිප දෙනෙකුගේ නායකත්වයෙන් යුත් ‘දාරුල් කරාන් ඉල් බවානි ඊමාන්’ මද්‍රසාවට එරෙහිව විරෝධතාකරුවන් 250 කට අධික පිරිසක් විරෝධතාවක් පැවැත්වූ අතර එය නීති විරෝධී බවත් එය එළවන් පූජා කරන ස්ථානයක් බවත් චෝදනා කළහ. මද්‍රසාව වසා දමන ලෙස ඉල්ලා විරෝධතාකරුවන් පිරිස ගල් හා කුණු වූ මස් විසි කළහ (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- මධ්‍යම ප්‍රදේශ උන්නිවිද්‍යා ගම්මානයේ ආරවුල (2012 අගෝස්තු 12): මධ්‍යම ප්‍රදේශ උන්නිවිද්‍යා ගම්මානයේ මොහිදින් ප්‍රමිත පල්ලිය කණ්ඩායමක් විසින් ගිනිබත් කරන ලදී. සිද්ධියට දමිල මක්කල් විදුහලායි පුලිකල් (ටීඑම්එස්) හෙවත් කරුණා අම්මාන් කණ්ඩායමේ සාමාජිකයින් සම්බන්ධ විය හැකි බවට චෝදනා එල්ල වූ නමුත් මෙය විවාදාත්මක ය (Sudar, 2012).
- වැල්ලම්පිටිය, කොහිලවත්තේ සිදුවීම (2012 අගෝස්තු 30): කොළඹ, වැල්ලම්පිටිය, කොහිලවත්තේ මොහිදින් ප්‍රමිත පල්ලියට පහර දී එහි ශබ්ද විකාශන යන්ත්‍රයට හානි සිදු කිරීම. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- අනුරාධපුර, තක්කියා පල්ලියේ සිදුවීම (2012 ඔක්තෝබර් 26): අනුරාධපුර, මලවත්ත පටුමගෙහි තක්කා පල්ලියක් ඇතුළත ඊද්-උල්-අදා උත්සවය දින අලුයම 02.30 ට හඳුනා නොගත් පුද්ගලයින් විසින් පුළුස්සා දමන ලදී. තවද 2013 ජනවාරි 09 වන දින, බෞද්ධ පූජකවරුන් ඇතුළු පිරිසක් පල්ලිය ඉවත් කරන ලෙස ඉල්ලා විරෝධතාවක් පැවැත්වූහ. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- මස්ජිද්දල්කයිරියා පල්ලියේ සිදු වීම (2012 අප්‍රේල් 20): රංගිරි දඹුල්ල පාර්ශවයේ මහනායක හිමිපාණන්ගේ නායකත්වයෙන් යුත් 2000 ක පමණ පිරිසක්, වසර 50 ක් පැරණි මස්ජිද්දල්කයිරියා පල්ලියට බලහත්කාරයෙන් ඇතුළු වූ අතර, එම කණ්ඩායම එය නීති විරෝධී යැයි කියා සිටියේය. පල්ලියේ සිකුරාදා යාඥාවන් අත්හැර දැමීමට සිදු වූ අතර පොලිස් ආරක්ෂාව යටතේ පල්ලිය ඉවත් කරන ලදී. ඉන්පසු පල්ලියට කුරානයේ පිටපත් විනාශ කර ඇති බවත් ඒවා තබා තිබූ අල්මාරිවලට හානි සිදුවී ඇති බවත් වාර්තා විය. පල්ලියට පෙට්‍රල් බෝම්බ ප්‍රහාරයක් ද එල්ල විය (Ameen, 2012).
- කුරුණෑගල රිදීගම ගම්මානහි ආරවුල (2012 නොවැම්බර් 02): කුරුණෑගල රිදීගම ගම්මානහි ආරම්භ කරන ලද තක්වීන් ජමාත් පල්ලියට එහි සාමාජිකයින් සහ ප්‍රදේශවාසීන් අතර ඇති වූ ගැටුම්වලින් හානි සිදුවිය. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).

- හලාල් විරෝධී ව්‍යාපාරය (2013 ජනවාරි 02): බොදුබල සේනා සංවිධානය ‘හලාල් එපා කියන්න’ යනුවෙන් හලාල් විරෝධී ව්‍යාපාරයක් පැවැත්වීය (Karunasena, Rupasinghe, 2013).
- මහරගම ප්‍රකාශය සම්මත වීම (2013 පෙබරවාරි 18): 2013 පෙබරවාරි 17 වන දින ‘මහරගම ප්‍රකාශය’ සම්මත වීමත් සමඟ බොදුබල සේනා සංවිධානයේ ව්‍යාපාරය තවත් වර්ධනය විය. මෙම ප්‍රකාශනයේ කරුණු 10 ක් අඩංගු වූ අතර ඉන් එකක් වූයේ හලාල් සහතික කළ ආහාර තහනම් කිරීමයි. තවද මෙහිදී අවධානයට යොමු වූ කරුණු ලෙස ශ්‍රී ලාංකික කාන්තාවන් මැද පෙරදිගට යැවීම, මැද පෙරදිග අරමුදල්වලින් මුස්ලිම් පල්ලි ඉදිකිරීම, සිංහල ජනගහනය වර්ධනය අවම කිරීම අරමුණු කරගත් ඇතැම් උපත් පාලන ක්‍රම සහ කාන්තාවන්ගේ ඇඳුම් ‘බුර්කාර්’ ඔවුන් ‘ගෝතිබ්ලේලා’ ඇඳුමක් ලෙස මෙහිදී හැඳින්වීය (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- ඉස්ලාමීය අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ සංවිධානයේ ක්‍රියාකාරිත්වය (2013 පෙබරවාරි 22): ඉස්ලාමීය අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ සංවිධානය මුස්ලිම් ව්‍යාපාරික ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීම සඳහා අත් පත්‍රිකා බෙදා හැරීම සිදු කොට තිබේ. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- පොතුච්ඡේති හර්තාල් ව්‍යාපාරය (2013 මාර්තු 24): මන්මලේ හි අලුතින් ඉදිකරන ලද අඩි 350 ක උසකින් යුත් බුද්ධ ප්‍රතිමාව සහ බෞද්ධ ආධිපත්‍යය වර්ධනය වීම හෙළා දකිමින් පොතුච්ඡේති හර්තාල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වන ලදී (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- කුරගල සිදුවීම (2014 අප්‍රේල් 04): ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යම කඳුකරයේ සබරගමු පළාතේ බලන්ගොඩ පිහිටි කුරගල පූජනීය කන්ද මුස්ලිම්වරුන්ගේ පූජනීය වූ පුරාණ සූරි සිද්ධස්ථානයක් ඇති බවට ශ්‍රී ලංකාවේ මුස්ලිම්වරුන් විශ්වාස කරන අතර ලාංකික බෞද්ධයන් විශ්වාස කරන පරිදි මෙහි ඇති පාෂාණ ගුහාව පුරාණ බෞද්ධ ආරාම ස්ථානයක් බවයි. 2014 අප්‍රේල් 04 වන දින බෞද්ධ හිමිනමක් ප්‍රමුඛ කණ්ඩායමක් කුරගල මුස්ලිම් පල්ලි පරිශ්‍රයෙහි පිහිටි පල්ලිය සහ සොහොන් දෙකක් කඩා දැමීමේ අරමුණින් කුරගල මුස්ලිම් පල්ලියට ඇතුළු වීමට උත්සාහ කළේ ඒවා කලක් බෞද්ධ මධ්‍යස්ථාන යටතේ තිබූ පුරාවිද්‍යාත්මක ස්ථානයක පිහිටා ඇති බව පවසමිනි. බලධාරීන් ඒවා ඉවත් කිරීමට පියවර නොගන්නේ නම් නැවත පැමිණෙන බවට මෙම පිරිස කියා සිටි අතර, බලන්ගොඩ මහේස්ත්‍රාත්වරයා විසින් නිකුත් කරන ලද වාරණ නියෝගයක් නොතකා කුරගල මුස්ලිම් පල්ලියෙන් පිටත රැස් වූහ. මුස්ලිම් පල්ලිය කඩා දැමීම සඳහා සිහල රාවය ආධාරකරුවන් 150 ක් පමණ ඊට අවශ්‍ය අවි ආයුධ හා උපකරණ ද පැමිණි බව පොලිසිය පැවසීය (Kurukulasuriya, 2014).
- අලුත්ගම කෝලාහල (2014 ජුනි 12): බස්නාහිර පළාතේ අලුත්ගම නගරයේ ඇති වූ ආරවුලක් හේතුවෙන් මෙම ගැටුම ඇති විය. මෙහිදී සිංහල බෞද්ධයන් සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ඇති වූ ප්‍රචණ්ඩ ගැටුම් හේතුවෙන් මරණ කිහිපයක් ද, දුසිම් ගණනක් තුවාල ලැබූ අතර නිවාස, සාප්පු සංකීර්ණ සහ මුස්ලිම් පල්ලි විනාශ කිරීම් හා ගිනි තැබීම් වාර්තා විය. මෙහිදී ප්‍රධාන වශයෙන්ම ආගමික ප්‍රචණ්ඩත්වය වර්ධනය සම්බන්ධයෙන් බොදුබල සේනාවට එරෙහිව චෝදනා එල්ල විය. මෙය පශ්චාත් යුධ සමයේ ශ්‍රී ලංකාවේ සිදු වූ ප්‍රබලතම මුස්ලිම් විරෝධී කෝලාහලවලින් එකකි. එදින සිදු වූ සිදුවීම් කෙටියෙන් කිවහොත් බෞද්ධ භික්ෂුවකට සහ ඔහුගේ රියදුරුට මාර්ගයේ ඇති වූ ආරවුලක් හේතුවෙන් මුස්ලිම් තරුණයින් තිදෙනෙකු විසින් පහර දෙන ලදී. සැකකරුවන් 03 දෙනා

මහේස්ත්‍රාත්වරයා වෙත ඉදිරිපත් කර රිමාන්ඩ් කරනු ලැබූ අතර, පොලිසියට ප්‍රකාශයක් කළ හික්ෂුව රෝහල් ගත කරන ලදී. 2014 ජුනි 15 වන දින, බෞද්ධ හික්ෂුව තවත් හික්ෂුන් වහන්සේලා සහ ගිහියන් කිහිප දෙනෙකු සමඟ රෝහලෙන් පිටව ගොස් පන්සලට යමින් සිටියදී, දර්ශා නගරයේ පල්ලිය පසුකර යමින් සිටියදී මුස්ලිම් පිරිසක් විසින් ගල් ප්‍රහාරයක් එල්ල කරන ලදී. මෙම සිදුවීම ජුනි 16 වන දින බේරුවලට ද පැතිර ගිය ප්‍රචණ්ඩත්වයට හේතු විය. දර්ශා නගරයේ මුස්ලිම් ප්‍රහාරයක් හේතුවෙන් බෞද්ධ හික්ෂුවක් මිය ගිය බවට පැතිර ගිය අසත්‍ය කථනා හේතුවෙන් එය තදාසන්න ප්‍රදේශවලට පැතිර ගියේය. බේරුවල සහ අලුත්ගම නගරයේ මුස්ලිම් ව්‍යාපාරිකයන් කිහිප දෙනෙකු සමඟ සිදු කළ සෘජු සම්මුඛ සාකච්ඡා තුළින් අනාවරණය වූයේ, ඔවුන් මුස්ලිම් තරුණයින්ගේ ක්‍රියාව හෙළා දකින බවත් මෙම ක්‍රියා හේතුවෙන් ප්‍රදේශය තුළ විශාල අවිශ්වාසයක්, ආතතියක් සහ නොසන්සුන්තාවයක් ඇති වූ බවත්ය. තවද, බෞද්ධ අන්තවාදී සංවිධානවල සහභාගීත්වය, හික්ෂුවට සහ බෞද්ධයින්ට මුස්ලිම්වරුන් විසින් පහර දෙන බවට බෞද්ධයන්ගේ මානසිකත්වය අවදි කරන බව ඔවුන් අවධාරණය කළහ. තත්ත්වය වැරදි ලෙස අර්ථකථනය කිරීම නිසා ප්‍රජාවන් දෙකක් අතර සුළු ගැටුමක් ප්‍රචණ්ඩත්වයක් දක්වා වර්ධනය විය. සිද්ධිය ගැන නොදැන සිටි නූගත් පිරිසක් එකිනෙකාට පහර දුන් අතර, එනමුත් සිංහල පවුල් කිහිපයක් මුස්ලිම් පවුල් ආරක්ෂා කළ අතර, පසුගිය දශක කිහිපය තුළ ඔවුන්ගේ සහජීවනය, ශක්තිමත් සබඳතා සහ ජනවාර්ගික සමගිය පෙන්නුම් කරමින් ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම් පවුල් කිහිපයක් ආරක්ෂා කළ අතර ඇතැම් මුස්ලිම්වරුන් ප්‍රදේශයේ සිංහලයන් ආරක්ෂා කළ බවටත් තොරතුරු අනාවරණය විය (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).

- පුත්තලම නගරයේ හර්නාල් ව්‍යාපාරය (2016 ජුනි 19): අලුත්ගම සිද්ධිය හෙළා දකිමින් සහ බොදු බල සේනා සංවිධානය තහනම් කරන ලෙස ඉල්ලා සිටිමින් මුස්ලිම් ප්‍රජාව සහ මුස්ලිම් දේශපාලනඥයන් කිහිප දෙනෙකු පුත්තලම නගරයේ හර්නාල් ව්‍යාපාරයක් දියත් කළහ. (සම්මුඛ සාකච්ඡා, 2025).
- විල්පත්තු ජාතික වනෝද්‍යානය ආක්‍රමණය කිරීමේ චෝදනාව: මුස්ලිම්වරුන් විසින් විල්පත්තු ජාතික වනෝද්‍යානය ආක්‍රමණය කිරීමේ චෝදනාව මතුවීම සහ මුස්ලිම් දේශපාලනඥයින්ගේ සභාය ඔවුන්ට ලැබෙන බවට එල්ල වන චෝදනාවලට පුළුල් ප්‍රචාරයක් ලැබීම, නව ගැටුමකට ආරම්භය සපයා ඇත. මෙමගින් පරිසරයට සිදුවන හානිය සොයා බැලීම සඳහා ක්ෂේත්‍ර සංචාරයක් සිදු කිරීම සඳහා බොදු බල සේනා සංවිධානය (BBS) මෙම ප්‍රදේශයට පැමිණියේය. තවද, මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියට විදේශ ආධාර සපයන රටවල් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හරහා අරමුදල් සපයන බවට බොදුබල සේනා සංවිධානය චෝදනා කරන ලදී. මෙහිදී මුස්ලිම්වරුන් ප්‍රකාශ කොට සිටියේ 1990 දී එල්ටීටීඊ යුද්ධය හේතුවෙන් තමන් අවතැන් වූ බවත්, ඔවුන් මෙහි පදිංචිකරුවන් බවත්, බොදුබල සේනා සංවිධානය දැඩි ලෙස මෙය ප්‍රතිනිර්මාණය කරන බවටත් පැමිණිලි කළහ. මෙය දෙපිරිස අතර දැඩි මතවාදී ගැටුමක් හා නොසන්සුන්කාරී තත්ත්වයක් නිර්මාණය කෙරිණි (Perera, Priyankara, Chandana, 2014).
- අම්පාර නගරයේ සිංහල සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ගැටුම (2018 පෙබරවාරි 26): මෙහිදී සිංහල ජාතිකයෙකු අම්පාර කල්මුණේ පාරේ පන්සල් හන්දියේ පිහිටි මුස්ලිම්හෝටලයෙන් මිලදී ගත් ආහාර වේලක පිරිමින්ගේ වඳභාවයට හේතු වන බවට සැක කෙරෙන පෙනී සොයාගෙන ඇත. හිමිකරුගෙන් විමසූ විට ඔහු පෙනී ගැන පැහැදිලි කිරීමට අපොහොසත් වූ බැවින් පසුව

සිංහල තරුණයින් පිරිසක් එම ස්ථානයට පැමිණ හෝටල් හිමිකරු සහ කාර්ය මණ්ඩලය සමඟ උණුසුම් වාදයක් ඇති කර ගත්හ. ටික වේලාවකට පසු සිංහල ජාතිකයින් 250 කට අධික පිරිසක් එම ස්ථානයට දිව ගොස් හෝටලයට පහර දී දේපළවලට හානි කළහ. මෙම සිද්ධියත් සමඟ සිංහල කල්ලිය තවත් මුස්ලිම් කඩයක් අසල තිබූ කඩයක් විනාශ කර, පල්ලියේ තාප්පය කඩා, පල්ලියට අයත් දේපළ කිහිපයක් විනාශ කර, යතුරු පැදි 03ක් විනාශ කර, වෑන් රථය පුළුස්සා, ලොරි 02ක විදුරු බිඳ දමා ඇත. මෙම ප්‍රහාර හෙළා දකිමින් අක්කරෙයිපත්තු පාරේ සහ එරාගම ජීවත් වන මුස්ලිම්වරු මාර්ගවල ටයර් පුළුස්සා හර්තාල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වා ඇති අතර, පෙබරවාරි 27 වන දින එරාගම ජුම්මා පල්ලියට මුස්ලිම් පිරිමින් 200 කට අධික සංඛ්‍යාවක් එක්රැස් වී ප්‍රහාරය සම්බන්ධයෙන් ඔවුන්ගේ අප්‍රසාදය පළ කොට ඇත. තවද, ප්‍රදේශයේ දේශපාලනඥයෙකු නිරීක්ෂණ වාරිකාවක් සඳහා එරාගම ජුම්මා පල්ලියට ගොස් ඇත. ඔහු එම ස්ථානයේ සිටි සිංහල ජනතාවට ද තර්ජනය කර ඇත. අම්පාර පොලිසිය නඩුවට සම්බන්ධ සැකකරුවන් අත්අඩංගුවට පසුව නඩුව විභාග කිරීමෙන් පසු ඇප මත නිදහස් කර ඇත. (Kermeliotis, 2018)

- තෙල්දෙණියේ ගැටුම (2018 පෙබරවාරි 22): තෙල්දෙණියේ සිංහල රියදුරෙකුට ඉන්ධන පිරවුම්හලේදී මුස්ලිම් තරුණයින් කිහිප දෙනෙකු පහර දී තිබුණි. මෙය සිදුවී ඇත්තේ ගමන් කරමින් සිටියදී ඇති වූ රථවාහන ආරවුලක් හේතුවෙන් ය. 2018 මාර්තු 03 වන දින මහනුවර සාමාන්‍ය රෝහලේදී වින්දිතයා මිය ගොස් තිබුණේ බරපතල තුවාල හේතුවෙන් තෙල්දෙණිය රෝහලෙන් මාරු කිරීමෙන් පසුවය. මෙම සිද්ධියත් සමඟ සැකකාර මුස්ලිම් තරුණයින් තෙල්දෙණිය පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගෙන තවදුරටත් රිමාන්ඩ් කරනු ලැබීය. කෙසේ වෙතත්, 2018 මාර්තු 03 වන දින මහියංගන නුවර මාර්ගයේ මොරගහමුල්ල හන්දියේ සිදු වූ ප්‍රහාරය හෙළා දකිමින් ප්‍රදේශය පුරා කෝපයට පත් සිංහල තරුණයින් එක්රැස් විය. තවද, තවත් සිංහල කණ්ඩායමක් ප්‍රදේශයේ වෙළඳසැල් කිහිපයකට පහර දී ඇති අතර පසුව සැකකරුවන් 24 දෙනෙකු පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගන්නා ලදී (International Crisis Group, 2019).
- දිගන ප්‍රචණ්ඩත්වය (2018 මාර්තු): මෙය මහනුවර දිස්ත්‍රික්කයේ සිදු විය. මුස්ලිම් කණ්ඩායමක් අතින් මරණයක් සිදු වූ බවට වෝදනා එල්ල වන අතර සිංහල මිනිසෙකුගේ මරණයෙන් ගැටුම ආරම්භ වී ඇත. මෙම ගැටුමෙහි ප්‍රතිඵල ලෙස මුස්ලිම් නිවාස, ව්‍යාපාර සහ මුස්ලිම් පල්ලිවලට මැර ප්‍රහාර එල්ල විය. තවද 2018 මාර්තු 05 මඩකලපුවේ මෙම දෙපාර්ශ්වය අතර වූ සාකච්ඡාවක් අසාර්ථක වීමෙන් නැවතත් ප්‍රදේශයේ ගැටුම් උත්සන්න වූ අතර සිංහලයන් 500 කට අධික පිරිසක් රැස් වූහ. මෙම පිරිස දිගන නගරයේ මුස්ලිම්වරුන්ට අයත් වෙළඳසැල් සහ දේපළවලට පහර දුන්හ. මෙම ප්‍රහාරයෙන් සාප්පු 25 ක් සහ නිවාස 15 ක් සම්පූර්ණයෙන්ම විනාශ විය. සාප්පු 44 ක් සහ නිවාස 39 ක් අර්ධ වශයෙන් හානි විය. මුස්ලිම් පල්ලි 02 ක් සහ වාහන කිහිපයක් ද මැර පිරිස විසින් හානි කරන ලද අතර ප්‍රදේශයේ තත්වය පාලනය කිරීම සඳහා පොලිස් ඇදිරි නීතිය පනවන ලදී. එමෙන්ම රට තුළ හදිසි තත්වයක් පැනවීම සිදු වූ අතර වෛරී ප්‍රකාශ පැතිරීම පාලනය කිරීම සඳහා සමාජ මාධ්‍ය තාවකාලිකව තහනම් කරන ලදී. නැවතත් 2018 මාර්තු 06 දින මහනුවර නිවසක මුස්ලිම් තරුණයෙකුගේ මළ සිරුරක් සොයා ගත් අතර මින් මෙම තත්වය නැවතත් උත්සන්න විය. එදිනම මැණික්හින්න පල්ලියට හානි කරමින් සිටි පිරිසකට පොලිසිය වෙඩි තැබීය. මෙම සිද්ධියේදී එක් අයෙකු බරපතල තුවාල ලබා මහනුවර රෝහලට ඇතුළත් කරන ලදී. මෙම සිද්ධියත් සමඟ මහනුවර පොලිස් බල ප්‍රදේශයේ සිදුවීම් කිහිපයක් සිදුවිය. තැන්තේකුඹුර

මුස්ලිම් පල්ලියට පහර දීමට සිංහල පිරිසක් උත්සාහ කිරීම ආරක්ෂක අංශ විසින් මැඩපවත්වන ලදී. ආපසු එන අතරතුර ඔවුන් මුස්ලිම්වරුන්ට අයත් ත්‍රිරෝද රථ කිහිපයකට හානි කළහ. තවද කටුගස්තොට නගරයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් පලතුරු වෙළඳසැල් ගිනි තබා ඇත. එමෙන්ම එළුගොඩ, පැනිදෙනිය මුස්ලිම් පල්ලියට ගල් ප්‍රහාරයක් එල්ල විය. රාත්‍රියෙහි කුණ්ඩසාලේ නත්තරම්පොත ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් ගෘහ භාණ්ඩ සාප්පුවක් ගිනි තබා ඇත. එමෙන්ම මහනුවර, අම්පිටිය මුස්ලිම් පල්ලියට ගල් හා ගල් කැට ප්‍රහාරයක් එල්ල විය. එමෙන්ම 2018 මාර්තු 07 වන දින කෙන්ගල්ල ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් ගෘහ භාණ්ඩ සාප්පුව ගිනි තබා විනාශ කර ඇත. අලුයම මුස්ලිම් පිරිසක් පූජාපිටිය මාර්ගයේ මුල්ලේගම බුද්ධ ප්‍රතිමාවට හානි කර ඇත. ජේරාදෙණිය නගරයේ මුස්ලිම් පල්ලියට මුර සංචාර බෝම්බයක් විසි කර ඇති අතර පංගොල්ලමඩ මුස්ලිම් සහ සිංහලයන් ගැටුම් ඇති කර ගෙන ඇත. තවද 2018 මාර්තු 08 වාර්තා වූ සිදුවීම් පරිදි ගල් ප්‍රහාරයකින් පිළිමතලාවේ දන්තරේ නිවාස කිහිපයකට හානි සිදුවිය. 2018 මාර්තු 09 වාර්තා වූ සිදුවීම් පරිදි පොල්ගල්ලේවත්තේගෙදර ප්‍රදේශයේ මුස්ලිම්වරයෙකුට අයත් නිවසකට ගිනි තබා ඇත. ජේරාදෙණිය මාර්ගයේ මුර සංචාර බෝම්බ 12 ක්, මුරුතවල, ඉලුක්වත්ත, ප්‍රගති මාවත යන ස්ථාන වලින් මුර සංචාර බෝම්බ 10 ක් සොයා ගන්නා ලදී. සමාජ මාධ්‍ය හරහා වැරදි පණිවිඩ රට පුරා පැතිර යාම හේතුවෙන් මීට සමගාමීව විවිධ හුදකලා සිදුවීම් රැසක් ඇති විය. ප්‍රදේශයේ සිංහල සහ මුස්ලිම් ප්‍රජාව අතර විශාල වැරදි වැටහීමක් ද වර්ධනය විය. ප්‍රදේශයේ ඇදිරි නීතිය පැනවීමෙන් සාමාන්‍ය ජනතාව කලබලයට පත් විය. සිදුවීම්වලට සම්බන්ධ සැකකරුවන් 161 දෙනෙකු අත්අඩංගුවට ගත් බවත්, මෙම සිදුවීම්වලට සම්බන්ධ වෙනත් ප්‍රදේශවලින් පුද්ගලයින් 69 දෙනෙකු අත්අඩංගුවට ගත් බවත් තවද, මෙම මහනුවර කෝලාහල සම්බන්ධයෙන් ඊට සමගාමීව රටේ අනෙකුත් ප්‍රදේශවල ද සිදුවීම් කිහිපයක් සිදුවී ඇත (International Crisis Group, 2019).

- වචනනිව් මාර්ග බාධකයේ රාජකාරියේ යෙදී සිටි පොලිස් කොස්තාපල්වරුන් දෙදෙනෙකු සාතනය කිරීම (2018 නොවැම්බර් 30): මෙම සිදු වීමේදී සැකකරුවන් 03 දෙනෙකු පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගත් අතර අත්අඩංගුවට ගත් සැකකරුවන් අතර සංවිධාන නායකගේ රියදුරු ද ඇතුළත් වේ (International Crisis Group, 2019).
- මාවනැල්ල බුදු පිළිමයට හානි කිරීම (2018 දෙසැම්බර් 26): මාවනැල්ල මුස්ලිම් තරුණයින් සිව්දෙනෙකු දින කිහිපයක් තුළ ප්‍රදේශයේ බුදු පිළිම කිහිපයකට හානි කළ බවට චෝදනා කරමින් පොලිසිය විසින් අත්අඩංගුවට ගන්නා ලදී. ඔවුන් ශ්‍රී ලංකාවේ අන්තවාදී ඉස්ලාමීය සංවිධානයක් ලෙස වර්ගීකරණය කර ඇති ජාතික තවුහික් ජමාත් (NTJ) සංවිධානයෙහි සාමාජිකයින් වන බවත් ප්‍රදේශයේ ජීවත් වන සිංහල සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ගැටුමක් ඇති කිරීම ඔවුන්ගේ අරමුණ බව ආරක්ෂක අංශ හෙළි කළේය (Kurukulasuriya, 2018).
- පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාරය (2019 අප්‍රේල් 21): පාස්කු ඉරිදා ප්‍රහාරය ඉලක්ක වියේ කොළඹ, මීගමුව සහ මඩකලපුවේ පල්ලි සහ සුබෝපහෝගී හෝටල් ය. මින් බොහෝ දරුවන්, කාන්තාවන් හා විදේශිකයන් ද ඇතුළුව 250 කට අධික පිරිසක් මිය ගියහ. මෙහි ප්‍රතිපල ලෙස ලෙස මුස්ලිම්වරුන්ට එරෙහි පළිගැනීමේ ප්‍රහාර, ඉස්ලාම් භීතීකාව ඉහළ යාම, මහජනතාව අතර තම ආගමික මතවාද අනුව හෙදිමක් ඇති වීම යනාදිය දැක්විය හැකිය (Gunaratna, 2019).

සාමය ගොඩනැගීමට ආගමික ගැටුම් තුලින් සිදුවන ලද බලපෑම්

ඉහත සිද්ධීන් විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් පෙනී යන්නේ, ප්‍රචණ්ඩත්වය උත්සන්න වීමට සහ ආගමික ආතති තත්ත්වයන් මතුවීමට බලපෑමක් දැක්වූ අතුරු හේතු ගණනාවක් පැවති බවය. මේ අතර ප්‍රදේශීය මට්ටමින් සිංහල සහ මුස්ලිම් ප්‍රජාව අතර වසර ගණනාවක් තිස්සේ අවිශ්වාසය වර්ධනය වීම, ආර්ථික හා වාණිජ වාසි සම්බන්ධයෙන් මාධ්‍ය විසින් ආගමික ගැටුම් අවස්ථා වැරදි ලෙස විකාශනය කිරීම, හා බෞද්ධ අන්තවාදී සංවිධාන ලෙස හැඳින්වෙන “බොදු බල සේනා” ආදියට රජයේ සහාය ලැබෙන බව පෙන්වුම් කිරීමෙන් දේශපාලන වාසි ලබාගැනීමේ උත්සාහයන් ප්‍රධාන බලපාන සාධක ලෙස හඳුනාගත හැකිය. තවද, ප්‍රචණ්ඩත්වය වැළැක්වීම සඳහා ආගමික නායකයින් විසින් ප්‍රජාව මග පෙන්වීමේ අඩු මට්ටමක් දැක්වීම, බොදු බල සේනා සහ අනෙකුත් අන්තවාදී සංවිධානවල ක්‍රියාකාරකම් සීමා කිරීමට රජය ගත් පියවර ප්‍රමාණවත් නොවීම, සහ ආරක්ෂක හමුදාවන් නිසි ලෙස යොදා නොගැනීම යන කරුණුද තත්ත්වය තවත් තීව්‍ර කිරීමේ දායකයන් වූහ. ඉන් අමතරව, ප්‍රදේශීය දේශපාලනඥයින් විසින් තම දේශපාලන අරමුණු ඉටු කිරීමට මෙම සිද්ධීන්ට වැරදි අර්ථකථනයන් භාවිතා කිරීමද ප්‍රජාව අතර විශ්වාස උෞන කරමින් ආගමික ආතති තත්ත්වය තවදුරටත් උත්සන්න කළ බව සම්මුඛ සාකච්ඡා (2025) දී අනාවරණය විය.

ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයේ ආගමික වශයෙන් අභිප්‍රේරිත සිදුවීම් සහ වාර්ගික ගැටුම් කිහිපයකට මුහුණ දුන්නේය, විශේෂයෙන් 2009 මැයි මාසයේ සිවිල් යුද්ධය අවසන් වීමෙන් පසුව, යුද්ධය නිල වශයෙන් අවසන් වුවද, පශ්චාත් යුධ සමයේදී විවිධ ආකාරවලින් ආගමික ආතතීන් රට තුළ තීව්‍ර විය.

මෙම ආතතීන් හා ගැටුම්වල බලපෑම විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අනාවරණය වන්නේ ප්‍රජාවන් අතර විශ්වාසය බිඳ වැටී ඇති බවය. විශේෂයෙන් බෞද්ධයන් සහ මුස්ලිම්වරුන් අතර ඇති වූ බිය, අමනාපය සහ සැකය සමාජය තුළ අවිශ්වාසය හා පරස්පර විරෝධතා තවත් වැඩි කිරීමට හේතු වූ අතර, පාස්කු ප්‍රහාරයෙන් පසු ක්‍රිස්තියානි ප්‍රජාවද මෙම අවිශ්වාස සහ බියග්‍රතාවයට ගොදුරු විය. මේ සමඟම ආගම අනුව ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ බෙදීමද තීව්‍ර විය. ආගමික ගැටුම් හේතුවෙන් ඇති වූ අනාරක්ෂිත භාවය නිසා නගර සහ ගම්මානවල ජනතාව ආගම් අනුව වෙන්වී පදිංචි වීමට පටන් ගත් අතර, එම තත්ත්වය සමාජීය එකමුතුව බිඳ දැමීය.

තවද, ආගම දේශපාලනීකරණය වීම ද තවත් දැවැන්ත ගැටලුවක් විය. මෙම ආගමික ගැටුම් දේශපාලන වාසි සඳහා භාවිතා කරමින් බහුතර ආගමික හැඟීම් උද්දීපනය කිරීමත්, ජාතිකවාදී අසත්‍ය කතා ප්‍රචාරය කිරීමත් මැතිවරණ සමයේදී බහුතර ඡන්දය ලබා ගැනීමේ උත්සාහයන්ට යොදා ගන්නා ලදී. මේ හේතුවෙන් ආගමික විරෝධතා තවදුරටත් ව්‍යාප්ත වූ අතර, පවතින ආගමික ආතතීන් වඩාත් තීව්‍ර විය.

එමඟින් සාමය හා සංහිදියාව ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලියට දැඩි අභියෝග මතුවිය. බොහෝ වැඩසටහන් ජනවාර්ගික සංහිදියාව (සිංහල-දෙමළ) මත අවධානය යොමු කළ නමුත් ආගමික මානය නොසලකා හැරීම හෝ අවතක්සේරු කිරීම නිසා ඒවා අසාර්ථක විය. ඉහත විෂයයන් පෙන්වන්නේ, පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවේ ආගමික අවිශ්වාසය, දේශපාලන බලපෑම් සහ අසාර්ථක සංහිදියා උත්සාහයන් රට තුළ සදාචාරමය හා සමාජීය ඒකතාවය බිඳ දැමූ බවය.

මෙසේ රට තුළ විවිධ ගැටුම් හා සාමය සඳහා විවිධ පසුබෑම් තිබියදීත්, සමහර බිම් මට්ටමේ සාමය ගොඩනැගීමේ මූලපිරීම්, එනම් උදාහරණයක් ලෙස, අන්තර් ආගමික සංවාද, ඒකාබද්ධ ප්‍රජා ව්‍යාපෘති හා සහජීවනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ආගමික නායකයින්ගේ සහභාගීත්වය සිදු වී තිබීම යම් තාක් දුරකට හෝ රටට ධනාත්මක බලපෑමක් හා සාමය සඳහා පිටිවහලක් සපයන ලදී.

නිගමනය

2009 සිට 2019 දක්වා පශ්චාත් යුධ දශකය ශ්‍රී ලංකාව සඳහා සාමය, විශ්වාසය සහ සමාජ සහජීවනය නැවත ගොඩනැගීමේ අභියෝගාත්මක කාල පරිච්ඡේදයක් ලෙස සැලකිය හැක. යුද්ධය අවසන් වුවද, එය උත්පත්තිය ලබාදුන් මූලික සමාජ, ආර්ථික සහ ආගමික ගැටුම් සම්පූර්ණයෙන් විසඳා නොමැතිව පවතින අතර, එම පසුබෑම් ආගමිකව ප්‍රේරිත ප්‍රචණ්ඩත්වයට සහ අන්තර් ආගමික විශ්වාසවන්තභාවය පළු වීමට අවකාශ ලබා දී ඇත. අලුත්ගම, දිගන සහ පාස්කු ඉරිදා වැනි සිදුවීම් මගින් පෙනී යන්නේ, යුද්ධය අවසන් වීම සාමයේ ආරම්භයක් නොව, වෙනත් ආකාරයක ගැටුම් හා අගාමික අන්තවාදය සඳහා නව වේදිකාවක් වූ බවයි.

මෙම පර්යේෂණයෙන් අනාවරණය වූයේ ආගමික ගැටුම් රටේ ජාතික සංහිදියාවට හානි කළා පමණක් නොව, අන්තර් ආගමික සංවාද, විශ්වාසය ගොඩනැගීම සහ සහජීවනය වර්ධනය කිරීමේ උත්සාහයන් ද අඩපණ කළ බවයි. විශේෂයෙන්ම බොදුබල සේනා වැනි කණ්ඩායම්වල ක්‍රියාකාරීත්වය, දේශපාලන සහාය සහ මාධ්‍ය පණිවිඩ මගින් බිය සහ අවිශ්වාසය වර්ධනය කිරීම, මුස්ලිම් සහ ක්‍රිස්තියානි ප්‍රජාවන්ගේ අයිතිවාසිකම් හා ආරක්ෂාව පිළිබඳ සැකය ඇති කළේය.

එසේම, ආගමික නායකයින්ගේ හා ප්‍රජා නායකයින්ගේ කාර්යභාරය සාමය ගොඩනැගීමේදී ඉතාමත් වැදගත් බව මෙම පර්යේෂණයෙන් පෙන්වනු ලබයි. ඒ අනුව, ආගමික නායකත්වය සහ ආගමික අධ්‍යාපනය රටේ සාමය ගොඩනැගීමේ අනාගතය සඳහා මූලික තීරණාත්මක සාධක ලෙස සැලකිය යුතුය. අවසානයේ, ශ්‍රී ලංකාවේ තිරසාර සාමයක් සනාථ කිරීම සඳහා, ආගමිකව හා ජනවාර්ගිකව බෙදීම නොව, අන්‍යෝන්‍ය ගෞරවය, විවෘත සංවාද සහ සමාන නීති ආරක්ෂාව යටතේ සියලු ආගම් එකට එකතු කරන ප්‍රතිසංස්කරණාත්මක ප්‍රවේශයක් අවශ්‍යය. මෙවන් ප්‍රවේශයක් තුළින් පමණක් පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවට තත්පරික සාමයකට එහා ගොස්, විශ්වාසය හා සහජීවනය මත පදනම් වූ සත්‍ය සාමයකුත් ජාතික ඒකාබද්ධතාවයකුත් ලබාගත හැකි වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

Amarasinghe, Y. R. (2020). *Post-war religious extremism and national security: A study of the Easter Sunday attacks in Sri Lanka*. Colombo: Centre for Policy Alternatives.

Ameen, A. (2012, September 29). Dambulla Residents Eviction Order. *Ceylon Today*. Retrieved May 8, 2025, from <http://groundviews.org/2012/04/24/deed-of-mosque-in-dambulla-and-photos-of-damage-how-is-this-structure-illegal>.

Deegalle, M. (2014). *Sri Lanka's Buddhist-Muslim tensions and the role of Buddhist*

extremists. In K. Wellman & L. Tokuno (Eds.), *Religion and human security: A global perspective* (pp. 147–160). Oxford University Press.

Gunaratna, R. (2019). *Sri Lanka's Easter Sunday massacre: Lessons for the international community*. Counter Terrorist Trends and Analyses, 11(4), 1–5.

Haniffa, F. (2015). *Competing for victim status: Northern Muslims and the ironies of post-war reconciliation*. In M. Mayer, D. Rajasingham-Senanayake, & Y. Thangarajah (Eds.), *Understanding post-war reconciliation in Sri Lanka* (pp. 133–156). Social Scientists' Association.

Herath, D. (2015). *Religious extremism and inter-religious relations in post-war Sri Lanka*. Colombo: Regional Centre for Strategic Studies.

International Crisis Group. (2019). *After Sri Lanka's Easter Bombings: Reducing Risks of Future Violence*. Retrieved April 27, 2025, from <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/sri-lanka/302-after-sri-lankas-easter-bombings-reducing-risks-future-violence>

Kermeliotis, T. (2018, February 27). *Mosque vandalised in Ampara*. Al Jazeera. Retrieved May 8, 2025, from <https://www.aljazeera.com/news/2018/2/27/mosque-vandalised-in-ampara>.

Kurukulasuriya, U. (2014, April 16). *Pictures of the Kuragala Islam holy site demolition*. Colombo Telegraph. Retrieved April 25, 2025, from <https://www.colombotelegraph.com/index.php/pictures-of-the-kuragala-islam-holy-site-demolition/>

Kurukulasuriya, U. (2018, December 29). *Several Buddha statues attacked in Mawanella: Police arrest two suspects*. Colombo Telegraph. Retrieved April 25, 2025, from <https://www.colombotelegraph.com/index.php/several-buddha-statues-attacked-in-mawanella-police-arrest-two-suspects/>

Karunasena, G., & Rupasinghe, W. (2013, January 9). *Sri Lankan Buddhist chauvinists provoke violence against Muslims*. Retrieved April 25, 2025, from <https://www.wsws.org/en/articles/2013/01/09/sril-j09.html>.

Liyanage, S. (2018). *The role of religious leaders in promoting interfaith harmony in Sri Lanka*. Journal of Interreligious Studies, 22, 45–58.

Perera, R., Priyankara, H., & Chandana, H. (2014, April 10). *BBS to inspect forest destruction in Wilpattu*. *Lankadeepa*. Retrieved April 25, 2025.

Subasinghe, W., (2016). Sociological analysis on prisoners; with special reference to prisoners of death penalty and life imprisonment in Sri Lanka, *Journal of Advances in Humanities and Social sciences*.

Sudar, O. (2012, August 12). *Steps taken to renovate mosque and houses destroyed by fire*:

Mosque in Unnichchai set on fire. Retrieved April 25, 2025, from <http://www.tamilguardian.com/article.asp?articleid=6788>